

Kimnasiunimi-koli-majja Tartu linan.

Ma-rahwa K a l e n d e r

cht

T ä h t - r a m a t

1855

Ajjastaja päle, pärran

Jssanda Jესuse Kristuse

sündimist.

Sel ajjastajal om 365 päiwa.

Neunzehnter Jahrgang.

Bearbeitet von der gelehrten Estnischen Gesellschaft.

Der Druck dieses, nur in den Estregouvernements abzulegenden Kalenders wird unter der Bedingung gestattet, daß nach Beendigung desselben der Abnehmer den Gensur in Dorpat die vorschristmäßige Anzahl Exemplare vorzulegen werde.

Dorpat, d. 17. November 1854.
(Nr. 160.)

Abgetheilter Censor de la Croix.

Tartun 1854.

trükkitu ja müwwa H. Laakmanni man.

Maasap keüdetu 10 kopp. hõbb.

Mõnne sündinu asja mälletus ja arm.

	Ajastaiga.
Maailma loomisest arwatas	5604
Issanda Jeesuse Kristuse sündimisest	1855
Tartu-lina eddimätsfest ehitamisest	825
Kui ristiusk Viivlandimale tuli	669
Vutteruse õige ussu üleswõtmisest	338
Kui Vutteruse õige ussu üleswõtmise Viivlandi- male tuli	333
Kui Peterburi-lina nakkati ehitama	152
Kui meie ma Wennerigi wallitsuse alla sai	145
Wõrro-lina ehitamisest	70
Meie Keisri-herra Nikolai Pawlowitsi sündim. Tarto surekoti sündimisest	89 53
Kui Pranzus Wennenmale tuli ning palanu Moskwa- linast wäljaaeti.	43
Kui Viivlandimaal prius kulutati	36
Kui meie armolik Keisri-her Nikolai Pawlowits nakkas wallitsema	30
Kui se pärramene suur henge-õrjutus meie maal olli	4
Kui Jummal-orjust ferrifun wastse ferriko-säeduse pärra nakkati pidama	21

Kalendri-tähte selletus.

☉ noor fu.	n. nädal.
☾ eddimäne werand.	f. kel
☽ täus fu.	m. ehk minn. minnuti.
☿ pärramene werand.	p. pühapäiw.
	p. pärrast, päiw, pühha.
	homm.ehk h.hommungul.
	õdd. õddangul.
	õs. õsel.
	e. f. enne lespäiwa.
	p. f. päle lespäiwa.
	leskp. lespäiwal.

Kais ristikest (**) nädala-päiwa arwonumri een täh-
hendawa, et om Kerriko wai Kiono-pühha, mes ferrifun
pühhendetas; üts ainus (*) tähhendap, et om mälletuse
päiw, mes ferrifun ei pühhendeta, ent mil kophut nink
koti ei peta.

Wastse-ajastaja laul.

Wist. Es ma peas Jummalale.

Tenno-mielen to ma sulle
Kittust, ajja Issandal',
Et sa armo näitnu mulle
Mõdalännul ajjastal.
Sinna wõtit heldest' kaitse
Minno nink mo ommatfid,
Ka mo armsid lähhembid;
Läsit minnul rahhun maitse
Kallid andid heldusest
Omma taiwa kõrgusest.

Annit täll', mes tarbis lät,
Üllekohut tetta häbbis;
Näütsit hend' kui abbimeest;
Kaiusit meid kü mõega eest.

Ri om Issa arm meid
hoitnu,
Käändnu meist kü õnnetust;
Temma heldus om meid toit-
nu;

Meile kinknu õnnistust.
Kui me puhkame waiwan,
Murretime, iftime,
Suren ohhun kaibtime, —
Es me Issa kõrgen taiwan
Silma-wet sis kuiwata?
Wõtkem Tedda tennata!

Kui ka weel ifs waiwa-
higgi

Jilgup meie palge päält,
Meie abbimees om liggi,
Waigistap me murre-häält.
Meie tõ om Temma orjus,
Mes meil palwen allustet,
Kittusega lõppetet,
Egga majja — rahho korjus.
Kittkem Issa üllewan,
Re ifs armun meie man!

Oh, me ümbre tõssi sõdda,
Ühward rigil' willitjust,
Rigel' rahwal' rasset hädda,
Riismist, tulle jälleust.
Ent sa tullit meile abbis,
Kinnitit me Keisri lät,

Oh, et meie maal ifs ellas
 Nusus, sõprus, tõisidus,
 Nink et Summal ärrakelas,
 Mes om pat nink essitus!
 Sis saap tõtte heldusele
 Wasta tee pääl tulles,
 Selti-mehhes ollema;
 Sis saap rahho digusele
 Sõbralikult andma suud;
 Päle antas sis kiik muud.

Wõtta, Jõsand, leppitada
 Rige ilma riidlejid,
 Rahho seudust finnitada,
 Ühhendada üllembid.
 Tõesti, sis ei sa rahwas tõstma
 Mõeka rahwa wasta tääl,
 Ei sa kuultus sõda hää,
 Ei sa werri jälgi kastma;
 Sis saap kitma, laulma kiik:
 Suur om Summal, armolik!

Laske rahwal rahho andid
 Tõine tõisel' jaggada,
 Ürwitada ristiskandjid,
 Piki jirbis jaggada,
 Omma mõeka künni-rawwas
 Tullulikus põllo-tõös,
 Et ta rahhun leiba sõös,
 Kattuses ka suud Sull' aw-
 was:
 Kuw Sull', Jõsand Zebaot!
 Onnis, te So päle loot!

Eska! laske figgineda
 Wastset aiga figile
 Onnes; — wõtta lähhüneba
 Kaitstjas meie rigile.
 Sinno siwa meid ifs katko,
 Kui weel hädda ähwardap,
 Kariistus meid heiditap;
 Sinno kassi mahhamatko
 Meie süüd nink essitust.
 Näüda meile hallestust!

G. M.

1. Jannar. 31 päiwa. Wastseajastaja. lu.

Kiik aig om, Jummal, sinno kæn, Mes olnu, om nink tullaw;
 Eoodassit ellap kiik so wäen, Mes maan nink taiwan ollew. Kiik
 tõstap rõemun omma häält; Es mul ka omma paiga päält So,
 ellohoitja, kitta.

Wastseajastaja p.		Jesuse ümberleikamisest. Lut. 2, 21.	
		Surew. prow.	
**1 Pools.	Adam	Helena Pawl.	Wastse-ajast. p.
		sündim. päiw.	
p. p. Wastset ajastaiga.		Jesust paetas Egipti-male. Matt. 2, 13—23.	
2 Pühhap.	Abel		Selge tai-
3 Eesp.	Enof		was nink
4 Tõisip.	Metusala		kaunis
5 Kolmap.	Simeon		
**6 Nelsap.	Set	}	Kolme kunn. p.
7 Nede	Melfior		f. 10, 28 m. homm.
8 Pools.	Errart		ismafene.
1. p. p. 3 Kunn. p.		Jesust 12 ajastaiga wanna. Lut. 2, 41—52.	
9 Pühhap.	Kasper		Saltap
10 Eesp.	Pawel		nink
11 Tõisip.	Higginus		tuisap
12 Kolmap.	Rein		näddal
13 Nelsap.	Hillar		f. 3, 30 m. õse.
14 Nede	Robert		oisa.
15 Pools.	Weliks		
2 p. p. 3 Kunn. p.		Sajja Kanan Kalitea-maal. Joan 2, 1—11.	
16 Pühhap.	Ertman		Pilwine
17 Eesp.	Tõnnis		nink
18 Tõisip.	Cewraim		udsu-
19 Kolmap.	Sara		ne ilm.
20 Nelsap.	Wabo	Wab. Sebastian	Kange
21 Nede	Netta		f. 5, 32 m. homm.
22 Pools.	Wintsent		tuul.
9. p. enne Eihawõte.		Tõteggija winamael. Matt. 20, 1—16.	
23 Pühhap.	Potta		Sulla
24 Eesp.	Timoteus		ilm
25 Tõisip.	Kristli Paweli ümberl.		nink
26 Kolmap.	Hans		lumme
27 Nelsap.	Kristostomus		sabbo.
28 Nede	Kaarl		f. 4, 52 m. homm.
29 Pools.	Samuel		
8. p. enne Eih.		Semen mitmasuggutse ma pääl. Lut. 8, 4—15.	
30 Pühhap.	Jda		Selle.
31 Eesp.	Anno		tap.
1 Jannarit tõsep päiw. f. 8, 43 m., lät alla: f. 4, 37 m.			
11	—	—	8, 25 — — — 3, 59 —
21	—	—	8, 8 — — — 3, 23 —

II. Weebruar. 28 päiwa. Küünle-ku'

Jesand, kurja olle tennu, Pattu koorma litsup mo, Et ma ülle kelo lannu, Melefi olle heitnu so. Suren peljun ma hend' lakkis, Pimmeduete ärratäkkis.

1	Tõisp.	Priggiata		Võõp
*2	Kolmap.	Marri	Küünle p.	külmale.
3	Neljap.	Hanna		Ränge
*4	Nede	Weronika	Nede ja Poolp.	f. 8, 38 minn. ödd.
*5	Poolp.	Agata	enne lihha.	fülm.

Paasto Pühhap. Kristuse kannatam. Euf. 18, 31—43.

6	Pühhap.	Pärent		Pehme
7	Geep.	Riffart		tuul
8	Tõisp.	Salomon	Paasto p.	nink
9	Kolmap.	Polli	Tuhha p.	tuisune
10	Neljap.	Hebbo		ilm.
11	Nede	Rosa		f. 7, 25 minn. ödd.
12	Poolp.	Karrolina		Wihma

1. P. Paastun. Kristust kiusatas kolmkord kurratist. Matt. 4, 1—11.

13	Pühhap.	Peningua		fattap.
14	Geep.	Waltin		Taiwas
15	Tõisp.	Jisrael		nakkap
**16	Kolmap.	Jula		Palwe kolmap.
17	Neljap.	Konstantzia		1. Kwatember.
18	Nede	Olimpia		fellestama.
19	Poolp.	Sanna		f. 11, 59 m. ödd.

2. P. Paastun. Kananea-ma naise ust om suur. Matt. 15, 21—28.

20	Pühhap.	Eufarius		Parras
21	Geep.	Esajas		talwine ilm.
22	Tõisp.	Henno	Peetri p.	Külmale
23	Kolmap.	Mina		lõõp
24	Neljap.	Maddis	Maddise p.	nink nakkap
25	Nede	Wistor		tuis.
26	Poolp.	Nestor		

3. P. Paastun. Kristus aijap kurrati wälja. Euf. 11, 14—28.

27	Pühhap.	Klaudius		f. 3, 50 m. p. kessp.
28	Geep.	Zustus		fama.

1. Weebruaril tõesep päiw: f. 7, 42 m., lät alla: f. 4, 50 m.

11.	—	—	—	7, 16 — — — 5, 13 —
21.	—	—	—	6, 48 — — — 5, 37 —

III. März. 31 päiwa. Paasto-ku.

„Kuu, kittus õnnistegijall!“ Müüd laulke, lunnastetu! Ke olli surma wäe al, Om hawwast ärratetu. Jesand Krist, so tenname, Et me eest lätfit surmale Nink kui ta wäärhja tõõsit. Halleluja!

1	Tõisp.	Albinus		Sulla ilm
2	Kolmap.	Lowisa		nink selge
3	Neljap.	Kunnifunde		päiwapaiste.
4	Nede	Nadrian		
5	Poolp.	Meta		

4. P. Paastun. Kristus sõdap 5000 innemist. Jan. 6, 1—15.

6	Pühhap.	Kotwrit		f. 6, 36 m. homm.
7	Geep.	Simmo		Wassil
8	Tõisp.	Perpetua		pilwine
9	Kolmap.	Wif		ilm
10	Neljap.	Plandina		nink
11	Nede	Konstantin		paks
12	Poolp.	Kregor		lumme.

5. P. Paastun. Jesuse päle heidetas kive. Jan. 8, 46—59.

13	Pühhap.	Ernst		f. 1, 16 m. p. kessp.
14	Geep.	Zakarias		saddo.
15	Tõisp.	Lugus		Ödango
16	Kolmap.	Penjamin		tuul
17	Neljap.	Truta		assap
18	Nede	Kaabriel		pilwid
19	Poolp.	Josep		soffo

6. P. Paastun. Jesuse sõsetullemine Jerusatemme. Matt. 21, 1—9.

20	Pühhap.	Rupert		nink
21	Geep.	Penetist		f. 4, 19 m. p. kessp.
22	Tõisp.	Kawacl		nakkap wihma
23	Kolmap.	Teowil		saddama.
**24	Neljap.	Kosimir		Suur Neljapäiw.
**25	Nede	Marrin Maria kolut. p.		Suur Nede.
26	Poolp.	Emanuel		Sellestap nink

Eihawõte p. ebbim. päiw. Kristusse ülestõõsemine. Mark. 16, 7—8.

**27	Pühhap.	Kueta		1. Eihawõte p.
**28	Geep.	Kideon		2. Eihawõte p.
				f. 11, 27 m. ödd.
*29	Tõisp.	Vina		nakkap jälle
*30	Kolmap.	Nat		fülma
*31	Neljap.	Toots		teggema.

1. Märzil tõesep päiw: f. 6, 24 m., lät alla: f. 5, 59 m.

11.	—	—	—	5, 53 — — — 6, 21 —
21.	—	—	—	5, 56 — — — 6, 44 —

So oppus, Jäsand, rahho annap, Mes ilm ei anna, tunneke,
Mes soamen se usklik kannap, Ke sult ei lahtu eale. Ilm löppep
omma rõemoga, Ent sinno rõem jääp otsata.

*1 Rede	Tora	Piltwine
*2 Poolp	Tio	

1. P. p. Krist. ülest. p. Jeesus näub. henda Jünger. Jan. 20, 19—31.

3 Pühhap.	Berdinant	heitlif
4 Geep.	Ambrosius	f. 4, 55 m. ödd.
5 Tõisp.	Massim	ilm.
6 Kolmap.	Zölestin	Jahbe
7 Neljap.	Aron	tuul.
8 Rede	Vorent	Rülma
9 Poolp.	Laus	

2. P. p. Krist. ülest. p. Kristus hä karjus. Jan. 10, 12—16.

10 Pühhap.	Ezeiel	päiwa.
11 Geep.	Häärman	f. 7, 48 m. homm.
12 Tõisp.	Julius	
13 Kolmap.	Justin	Piltwin.
14 Neljap.	Joel	Ilm lööp
15 Rede	Dbadja	
16 Poolp.	Ruda	

3. P. p. Krist. ülest. p. Kristuse ärraminnet. Jan. 16, 16—23.

*17 Pühhap.	Ignazius	Tronipärr. sünd.p.
18 Geep.	Balerian	lammembas.
19 Tõisp.	Timon	f. 5, 54 m. homm.
20 Kolmap.	Amalia	
21 Neljap.	Alessandra	Pifne käup.
22 Rede	Kasus	Wihma
*23 Poolp.	Jüri	Reisri Prow. n. p.

4. P. p. Krist. ülest. p. Krist. towot. rõemust. lähhat. Jan. 16, 5—15.

24 Pühhap.	Albert	fattap.
25 Geep.	Markus	Markuse p.
26 Tõisp.	Ezeias	f. 4, 52 m. homm.
27 Kolmap.	Anastafius	
28 Neljap.	Olli	Taiwas
29 Rede	Reimund	fellelap.
30 Poolp.	Errast	

Krist läte illes taiwa Päärn ilma waiwa Ja walmist meile
aasent saäl. Eest tautkem tälle rõemust täd. Kalletuja!

5. P. p. Krist. ülest. p.	Digest päiwe piddamis.	Jan. 16, 23—30.
1 Pühhap.	Wilip Wit. ja Jakk. p.	Selge ja lämme
2 Geep.	Siigmunt	f. 4, 4 m. homm.
3 Tõisp.	Nabra Riisti teüdm. p.	
4 Kolmap.	Selma	Krist. taiwam. p.
*5 Neljap.	Kottart	f. 7, 4 m. homm.
6 Rede	Tiidrif	
7 Poolp.	Jetta	

6. P. p. Krist. ülest. p. Kui se rõemustaja saap tull. Jan. 15, 26—16, 4.

8 Pühhap.	Hiob	iatse
*9 Geep.	Olto Niggola p.	ilma.
10 Tõisp.	Rordian	f. 1, 51 m. öse.
11 Kolmap.	Pankrazius	
12 Neljap.	Nero	Öse om kül.
13 Rede	Serwazius	
14 Poolp.	Kristjan	

Suwwiste p. Pähha Waimo wäljakaldamine. Jan. 14, 23—31.

*15 Pühhap.	Sohwi	1. Suwwiste p.
*16 Geep.	Peep	2. Suwwiste p.
17 Tõisp.	Anion	Piltwin.
18 Kolmap.	Erif	f. 4, 39 m. p. fessp.
19 Neljap.	Wilemon	
20 Rede	Pilla	Wihma sattap.
21 Poolp.	Trina	

Kolmainuse p. Jeesus ja Nikodemus. Jan. 3, 1—15.

22 Pühhap.	Mila	Marro tuul.
23 Geep.	Leontine	Pallawa päiwa
24 Tõisp.	Ester	f. 9, 59 m. homm.
25 Kolmap.	Urban	
26 Neljap.	Eduart	nink pisse wihma.
27 Rede	Lutdo	Selge
28 Poolp.	Willem	

1. P. p. Kolmain. p. Nikkas mees ja Lazarus. Eul. 16, 19—31.

29 Pühhap.	Mato	waitlif ilm.
30 Geep.	Wigant	
31 Tõisp.	Nelli	

1. Mail tõssep päiw:	f. 3, 39 m.,	tät: alla: f. 8, 14 m.
11. — — — —	3, 28 — — — —	8, 35 — —
21. — — — —	3, 4 — — — —	8, 52 — —

1. Aprill tõssep päiw:	f. 4, 54 m.,	tät: alla: f. 7, 9 m.
11. — — — —	4, 28 — — — —	7, 31 — —
21. — — — —	4, 2 — — — —	7, 52 — —

Eas meil so nimme pühendada, Waa hengiga hend' ühenda So surust kitma auste, Sull' ellama ka puhtaste. Meist keta wõisi-oppetust Nink pattu himmo, söggedust.

1 Kolmap.	Kotjalk	nõbb.	Ilus suwiv.
2 Nelsap.	Emma	3.	f. 4, 20 m. p. fesp.
3 Rede	Liso		ne ilmafene.
4 Poolp.	Widrisa		

2. P. p. Kolm. p. Suur õddango sõomaig. Euf. 14, 16—24.

5 Pühhap.	Poniwazijs	tühni nõbb.	Ilm lät ifs
6 Eesp.	Artus		lammembas.
7 Tõisip.	Lufreja		
8 Kolmap.	Medardus		
9 Nelsap.	Pertram		
10 Rede	Blawius		f. 6, 43 m. õdd.
11 Poolp.	Parnabas		

3. P. p. Kolmain. p. Arakaddonu lammis. Euf. 15, 1—10.

12 Pühhap.	Tina	tühni nõbb.	Suur pallaw.
13 Eesp.	Tobias		Pisse mürri-
14 Tõisip.	Tellow		tamife.
15 Kolmap.	Wido		Taiwas selletap.
16 Nelsap.	Justina		f. 1, 5 m. õse.
17 Rede	Nikander		
18 Poolp.	Homer		

4. P. p. Kolmain. p. Arka kae pinda lähemb. film. Euf. 6, 36—42.

19 Pühhap.	Kert	tühni nõbb.	Tahhe tuline
20 Eesp.	Blorian		ilmafene.
21 Tõisip.	Nabel		Janipäiw.
22 Kolmap.	Tiit		f. 5, 19 m. p. fesp.
23 Nelsap.	Pastilius		Keisri Serra f. p.
**24 Rede	Jaan		
**25 Poolp.	Wio		

5. P. p. Kolmain. p. Peetri kalla-lomus. Euf. 5, 1—11.

26 Pühhap.	Jeremias		Wihma sattap.
27 Eesp.	Wassil	7 magggaj. p.	
28 Tõisip.	Josua		Taiwas selletap.
*29 Kolmap.	Peter	Peetri Paweli p.	
30 Nelsap.	Annas	Paweli mället. p.	

1. Junil tõsep päiw: f. 2, 56 m., lät alla: f. 9, 3 m.
 11. — — — — 2, 55 — — — — 9, 8 —
 21. — — — — 3, 2 — — — — 9, 6 —

Centirja, Jõsand, annit sa Muu, taiwa-te pädi kawa, Et ma so jällin jätmata So risti kanda jowwa. Sa ütlit: „wotta henne päi“ Mo risti, káu mo pärran tää!“

*1 Rede	Teobalt	Keisri Pr. sünd.p.
2 Poolp.	Kreta	f. 5, 53 m. homm.
3 Pühhap.	Kornel	Selge ilm.
4 Eesp.	Ulrik	Pallawa
5 Tõisip.	Anselm	põrwalise
6 Kolmap.	Hektor	ilmafese.
7 Nelsap.	Zonatan	
8 Rede	Kilian	
9 Poolp.	Hin	

7. P. p. Kolmain. p. Jesus saap ärraselletetud. Matt. 17, 1—9.

10 Pühhap.	Jurfa	7 welliste p.	f. 9, 41 m. homm.
11 Eesp.	Nora		Ei satta
12 Tõisip.	Hindrik		wihma piisarat
13 Kolmap.	Marget	Margarete p.	näddal etja.
14 Nelsap.	Ponawent		
15 Rede	Wiska	Apostl. lahkm.	
16 Poolp.	Hermine		

8. P. p. Kolmain. p. Hoiske henda kawaala prohmete eest. Matt. 7, 15—23.

17 Pühhap.	Aleks	f. 8, 11 m. homm.
18 Eesp.	Rosina	Pisne kääp.
19 Tõisip.	Laura	Range tuul.
20 Kolmap.	Elias	Taiwas
21 Nelsap.	Daniel	f. 11, 12 m. õdd.
22 Rede	Maddalena m. Madd. p.	
23 Poolp.	Osar	

9. P. p. Kolmain. p. Illekoht. majjapidd. peap arwo andm. Euf. 16, 1—9.

24 Pühhap.	Kristin		selletap.
25 Eesp.	Jakob	Jakkabi p.	Wihma sarefese
26 Tõisip.	Anna		fäüwa.
27 Kolmap.	Marta		
28 Nelsap.	Plato		
29 Rede	Pedo		
30 Poolp.	Walter		

10. P. p. Kolmain. p. Jerusalemi-lina ärrahäetamine. Euf. 19, 41—48.

31 Pühhap.	Ern	f. 8, 43 m. õdd.
------------	-----	------------------

1. Julil tõsep päiw: f. 3, 16 m., lät alla: f. 8, 52 m.
 11. — — — — 3, 35 — — — — 8, 36 —
 21. — — — — 3, 56 — — — — 8, 15 —

Mes rasfemb meie tööbi Nink suremb pattu häbbi, Jo üllemb sinno nõu. Sa päästat pattu wõrgust Ja ohhust, surmast, põrgust. Sest tullep sulle kittus, aaw!

1 Eesp.	Jakap	Petri ahbila p.	
2 Tõisp.	Moses		Wihma sattap.
3 Kolmap.	August		
4 Neljap.	Eleasar		Lämmi.
5 Rede	Dawalt		Wihma
*6 Poolp.	Viis Krist. ärrafellet. p.		

11. P. p. Kolmain. p. Wariser ja müütnit Jumm. koan. Luk. 18, 9—14.

7 Pühhap.	Tinno		
8 Eesp.	Kotlip		☉ f. 10, 24 m. ödd.
9 Tõisp.	Roman		
10 Kolmap.	Juhhan	Sawritse p.	sattap
11 Neljap.	Diga		
12 Rede	Klara		näddal oisa.
13 Poolp.	Ello		

12. P. p. Kolmain. p. Keleto ja tõrweto, innemine. Mark. 7, 31—37.

14 Pühhap.	Eusebius		
*15 Eesp.	Matli	Rõa Mar. p.	☉ f. 3, 12 m. p. fessp.
16 Tõisp.	Jak		
17 Kolmap.	Henning		Taiwas selletap.
18 Neljap.	Pena		Jahbe tuul.
19 Rede	Sebalt		
20 Poolp.	Pernart		Seggane ilm.

13. P. p. Kolmain. p. Samaritiline näudap armo Jud. Luk. 10, 23—37.

21 Pühhap.	Rut		
*22 Eesp.	Wilspert		Reidri S. fron. p.
			☉ f. 10, 15 m. homm.
23 Tõisp.	Jakfeus		
24 Kolmap.	Pärile		Illus suwvine
25 Neljap.	Ludwif		
26 Rede	Natalia		ilmakene.
27 Poolp.	Jeppart		

14. P. p. Kolmain. p. Kämme piddali-tõbbist. Luk. 17, 11—19.

28 Pühhap.	Augusta		Ilm lööp
*29 Eesp.	Jiwan	Ristja Jani sur- ma mäll. p.	Troni pärr. n. p.
			☉ f. 12, 45 m. p. fessp.
*30 Tõisp.	Aleksander		jabbedas.
31 Kolmap.	Rebekka		

1. Augustil tõdesep päiw: f. 4 19 m. lät alla: f. 7 49 m.

11. — — — — — 4, 41 — — — — — 7, 22 —

21. — — — — — 5, 4 — — — — — 6, 55 —

Oh omma armo jätta Meil', Jõsant Jeesus Krist! Et meie ei sa hätta, Ei lä meil' kahjus rist. Meil' hoia oppust allat', Mes meile walgust and, Et pääses pattust wallat', Kes temma ikket kand; Et kes hend' kanap pattust Nink kääp so kääso teed, Wõis rõemustada armust, Mes Jõsant towotet.

1 Neljap.	Egidius		
2 Rede	Elisa		Waggane
3 Poolp.	Perta		

15. P. p. Kolmain. p. Rammona orjusest. Matt. 6, 24—34.

4 Pühhap.	Meus		
5 Eesp.	Natanael		ja selge ilm.
6 Tõisp.	Mango		
7 Kolmap.	Regina		☉ f. 8, 52 m. homm.
*8 Neljap.	Maria	Maria lünd. p.	Õsel om
9 Rede	Pruno		
10 Poolp.	Eostenes		jahbe.

16. P. p. Kolmain. p. Pääja-naise poia Raini-linast. Luk. 7, 11—17.

11 Pühhap.	Kerrart		
12 Eesp.	Sirus		Wihma sattap.
13 Tõisp.	An		☉ f. 11, 16 m. ödd.
*14 Kolmap.	Hanto	Risti üllend. p.	
15 Neljap.	Nikodemus		Taiwas
16 Rede	Pina		selletap.
17 Poolp.	Lambert		

17. P. p. Kolmain. p. Jeesus süttitap weetõbbist pühhap. Luk. 14, 1—11.

18 Pühhap.	Titus		
19 Eesp.	Berner		Päiwal lämmi.
20 Tõisp.	Madde		Hommungut
21 Kolmap.	Matteus	Matteuse p.	☉ f. 12, 55 m. öse.
			3. Kwatember.
22 Neljap.	Morits		
23 Rede	Hosea		waista halla.
24 Poolp.	Ants	Jani sam. p.	

18. P. p. Kolmain. p. Suremb läst säebusen. Matt. 22, 34—46.

25 Pühhap.	Klewas		Seggane,
*26 Eesp.	Tanno	Jani oppet. p.	udsume
27 Tõisp.	Ado		ja
28 Kolmap.	Wenzel		☉ f. 5, 15 m. h.
29 Neljap.	Mihkel	Mihkle p.	pikwine ilm.
30 Rede	Hironimus		

1. Septembril tõdesep päiw f. 5, 28 m., lät alla: f. 6, 23 m.

11. — — — — — 5, 49 — — — — — 6, 55 —

21. — — — — — 6, 11 — — — — — 5, 26 —

X. Oktober. 31 päiwa. Bina-lu.

Me Jummal om ütö kinnitiin Rint' mür, mes tett' me ette,
Ta päästap ärra häbbast siin, Mes tullep meie kätte. Kuis wanna
kurat tääl Weel mäsap ilma pää! Suur wäggi, kawwalus Om
temma walmistud: Ei olle maan ta sarnast.

*1 Poolp. | Viis Maria kaitsem. j. cesp. | Paljo

19. P. p. Kolmain. p. Jeesus süttitap luwallust innemist. Matt. 9, 1-8.

**2 Pühhap. | Wolrat | Põimo pühha.

3 Cesp. | Jairus | tuult

4 Tõisip. | Franz | ja wihma.

5 Kolmap. | Saul |

6 Neljap. | Wides | f. 5, 29 m. ödd.

7 Nede | Simson |

8 Poolp. | Siraf | Nakkap

20. P. p. Kolmain. p. Paljo omma kutsutu, ent weibi ärra. Matt. 22, 1-14.

9 Pühhap. | Jaaf |

10 Cesp. | Mai |

11 Tõisip. | Purkart | öse külma

12 Kolmap. | Walwrit |

13 Neljap. | Albreht | f. 9, 18 m. homin.

14 Nede | Kai | teggema.

15 Poolp. | Hedwi |

21. P. p. Kolmain. p. Kunninga-mehhe poig. Jan. 4, 47-54.

16 Pühhap. | Kallus | Selge ilm.

17 Cesp. | Emil | Lumme sattap.

18 Tõisip. | Lukas | eutase p.

19 Kolmap. | Luzius |

20 Neljap. | Wendelin | f. 7, 8 m. ödd.

21 Nede | Ursel | Taiwas Jelletap.

*22 Poolp. | Katta Kasani pühha M. p. |

22. P. p. Kolmain. p. Kawwal' sullane. Matt. 18, 23-35.

**23 Pühhap. | Sewerin | Kerr. õige uesu üs-

24 Cesp. | Salome | leswõtm. p.

25 Tõisip. | Krispin | Udsune ilm.

26 Kolmap. | Lisa | Waiklik kül

27 Neljap. | Jeets | talwine ilm.

28 Nede | Simon | Simon Juba. f. 9, 22 m. ödd.

29 Poolp. | Hels |

23. P. p. Kolmain. p. Drja Keiserit nint Jummalat. Matt. 22, 15-22.

30 Pühhap. | Apsalon |

31 Cesp. | Wolfgang | Öddango tuul.

XI. November. 30 päiwa. Märtna-lu.

Sääl puistap Zion mahha Pu-õse awwus suu'; Ma se eest
tetta tahha Rikk. mes om jõrwun mul: Mo südda awwustago So
kles tennoga; Mo su so üllendago Elin rdemo-lauloga.

1 Tõisip. | Anne | Pühhide p.

2 Kolmap. | Etta | Hengibe p.

3 Neljap. | Rahum | Sullale lööp.

4 Nede | Dt | Taiwas om

5 Poolp. | Enno | f. 1, 6 m. öse.

24. P. p. Kolmain. p. Pamehhe tüttar n. werretöbb. naine. Matt. 9, 18-26.

6 Pühhap. | Linnert | pilwe allune.

7 Cesp. | Esau | Range

8 Tõisip. | Walle | põhja tuul.

9 Kolmap. | Teodor |

10 Neljap. | Martin | Martin Lutter. Waiklik

11 Nede | Kriiss | Martin piiskop. f. 9, 42 m. ödd.

12 Poolp. | Jonas |

25. P. p. Kolmain. p. Hirmus ärrahäetamise luggu. Matt. 24, 15-28.

13 Pühhap. | Paap |

14 Cesp. | Wibrif | külilm.

15 Tõisip. | Peopolt |

16 Kolmap. | Annif | külilm lät

17 Neljap. | Hugo | kangemba.

18 Nede | Eora |

19 Poolp. | Elisabet | f. 4, 1 m. p. kesp.

26. P. p. Kolmain. p. Wiinne kohtopäim. Matt. 25, 31-46.

*20 Pühhap. | Amos | Kooln. mället. p.

*21 Cesp. | Marret | Maria õhwer. Keisri S. tron. p.

22 Tõisip. | Abhas | Tulline kül.

23 Kolmap. | Klement |

24 Neljap. | Jossas | Tuul künap

25 Nede | Katri | Katrina p.

26 Poolp. | Konrat | Öddango pole.

1. Krist. tullem. p. Kittetu olgo, te tullep Jofanda nimm. Matt. 21, 1-9.

27 Pühhap. | Rabbo | f. 12, 9 m. p. kesp.

28 Cesp. | Pünter |

29 Tõisip. | Reinart |

30 Kolmap. | Andres | Andrese p. Naake lumme sabdo.

1. Novemberil tõesep päiw: f. 7, 47 m., lät alla: f. 3, 41 m.

11. — — — — 8, 9 — — — — 3, 23 —

21. — — — — 8, 29 — — — — 3, 10 —

1. Oktobril tõesep päiw: f. 6, 34 m., lät alla: f. 4, 57 m.

11. — — — — 6, 56 — — — — 4, 30 —

21. — — — — 7, 21 — — — — 4, 5 —

Olge rõemsa, arma welle! Nats, se Sõnna algmiste Tullej taiwa kõrgusest, Toop, mes kaddonu, meil jälle: Napho, rõemo, walgustust, Jõsa palget awiwustust.

1 Nelsap.	Arnolt	Parras talwine ilm.
2 Nebe	Käreña	
3 Poolp.	Kola	

1. Krist. tullem. p. Teedke, et Jummala riik lõhhan om. Luuk. 21, 25—36.

4 Pühhap.	Matfi	D f. 8, 47 m. homm.
5 Eesp.	Sabina	
*6 Tõisip.	Nikolai Niggola p.	Keisri S. nimn. p.
7 Kolmap.	Tonni	Tullej häste lumme.
8 Nelsap.	Nats Maria samise p.	
9 Nebe	Rudolf	Wägga illus ilm.
10 Poolp.	Judit	

3. Krist. tullem. p. Jaan wangi-tornin. Matt. 11, 2—10.

11 Pühhap.	Woldemar	E f. 12, 50 m. p. festp.
12 Eesp.	Ottilia	
13 Tõisip.	Luzia	Tuistama nakkap.
14 Kolmap.	Nikassius	
15 Nelsap.	Hip	4. Kwateember.
16 Nebe	Johana	
17 Poolp.	Vazarus	Pehmes lõõp.
		Wihma sattap.

4. Krist. tullem. p. Jani tunnistus. Jan. 1, 19—28.

18 Pühhap.	Kristop	Taiwas selletap
19 Eesp.	Lot	
20 Tõisip.	Abraham	E f. 1, 55 m. p. festp.
21 Kolmap.	Tomas Toma p.	
22 Nelsap.	Peata	ja annap illosat
23 Nebe	Tohwre	
24 Poolp.	Ewa	talwist ilmalest

Talwiste p. Kristuse sündimine Pettemin. Luuk. 2, 1—14.

**25 Pühhap.	Tõnno Prantf. soaw. hull.	1. Talwiste p.
**26 Eesp.	Pillo mäll. p.	
*27 Tõisip.	Wanka Ewang. Jaan.	2. Talwiste p.
28 Kolmap.	Wera Jimsüt. laste p.	
29 Nelsap.	Noa	E f. 1, 8 minn. õse.
30 Nebe	Tawit	
31 Poolp.	Elwester	ajastaja
		otsani.

1. Tezembril tõssep päiw:	E. 8, 44 m.,	lät alla:	E. 3, 5 m.
11. — — — —	8, 51 — — — —	— — — —	3, 6 — —
21. — — — —	8, 52 — — — —	— — — —	3, 18 — —

Ajastaja aija.

- 1) Kewwaj allustap 9. Märzil f. 5, 30 m. homm.
- 2) Surwi allustap 10. Junil f. 2, 31 m. õse.
- 3) Süggis allustap 11. Septembril f. 4, 42 m. p. festp.
- 4) Talw allustap 10. Tezembril f. 10, 31 m. homm.

Päiwa = ja ku = warjotuse.

Selsunnatsel ajastajal warjotetas päiw katõförd nint ku katõförd.

Edrimäne warjotus om ku-warjotus 20. Aprillil. Temma ei olle meie pool nättawal.

Tõine warjotus om päiwa-warjotus 4. Mail hommungul. Temma allustap enne päiwa tõssemist nint saap f. 4, 28 minn. otfa.

Kolmas warjotus em ku-warjotus 13. Oktobril. Temma ei olle meie pool nättawal.

Neljas warjotus om päiwa-warjotus 28. Oktobril. Temma ei olle meie pool nättawal.

Sel ajastajal näüdap tunnipa.

1. Januaril	9 minnutit tunnikellast taggasi	1. Julil	5 minnutit tunnikellast taggasi
1. Webruaril	15 minnutit tunnikellast taggasi	1. Augustil	5 minnutit tunnikellast taggasi
1. Märzil	10 minnutit tunnikellast taggasi	1. Septembril	4 minnutit tunnikellast ette
1. Aprillil	tunnikellaga ette	1. Oktobril	14 minnutit tunnikellast ette
1. Mail	4 minnutit tunnikellast ette	1. Novembril	15 minnutit tunnikellast ette
1. Junil	tunnikellaga ette	1. Tezembril	6 minnutit tunnikellast ette.

Kerriko = nint Krono-pühha nint mõnne mu mälletuse = päiwa.

Januaril.

1. Wastse-ajastaja pühha nint Keiserliko Surewürsti Prowwa Helena Pawlo-arna sündimise pühha.
6. Kolme-kuninga pühha.

Webruaril.

2. Künle päiw.
4. nint 5. Nebe ja poolpäiw enne liibahete.
16. Palwe kolmapäiw.

März.

24. Suur Neliapäiv.
25. Suur Rebe ja Maria kulumise pühha.
27. Vihavõtte ehk Kristuse ülestõusmise pühha, terve nädal.

April.

17. Surewürsti nink Tronipärrandaja Aleksandri Nikolajewitsi sündimise pühha.
23. Keisri Prowwa Aleksandra Weodorowna nink Surewürsti Prowwa Aleksandra Josepowna nimme pühha.

Mai.

5. Kristuse taiwaminnemise pühha.
9. Nigkola päiw.
15. n. 16. Suurwiste pühha.

Juni.

24. Janipäiw.
25. Sure Keisri Herra Nikolai Pawlowitsi sündimise pühha.
29. Peetri Paweli päiw.

Juli.

1. Sure Keisri Prowwa Aleksandra Weodorowna sündimise pühha.

August.

6. Kristuse ärraselletamise pühha.
15. Maria taiwaminnemise pühha ehk Mõa-Maria päiw.
22. Sure Keisri Herra Nikolai Pawlowitsi kionimise pühha.
29. Nistja Jani surma mälletuse päiw.
30. Keiserliko Surewürsti nink Tronipärrandaja Aleksandri Nikolajewitsi nimme pühha.

Septembris.

8. Maria sündimise päiw.
14. Nisti üllendamise päiw.
26. Jummala sõnna tundja ehk oppetaja Jani mälletuse päiw.

Oktober.

1. Maria kaitsemise nink eenpallemise päiw.
2. Põimo pühha.
22. Kasani pühha Maria pühha.
23. Kerriko õige uusu üleswõimise pühha.

Nowembris.

20. Sure Keisri Herra Nikolai Pawlowitsi troni pühha nink foolnuide mälletuse pühha.
21. Maria õhwri pühha.

Decebril.

6. Sure Keisri Herra Nikolai Pawlowitsi nimme pühha.
25. 26. nink 27. Talwiste pühha. Se aig pühhendetas ka mälletuses, et 1812. ajastajal Prantsuse sõawäggi Jummala abbiga Wennerigist wäljaeti.

Meie sure Keisri Herra suguwõssa.

Nikolai I. tige Wennerige Ülemkwallitise ja Keiser nink Polama kunningas, om sündinu 25. Junil 1796.

Aleksandra Weodorowna, Wenne- ja Polama Keisri, nink Kunninga Prowwa, Preisima Kunninga tüttar, om sündinu 1. Julil 1798. Neide latse:

1. Aleksander Nikolajewits, Jesarewits, Suurwürst ja Tronipärrandaja, om sündinu 17. Aprillil 1818. Temma abbigasa: Maria Aleksandrowna, Jesarewna, Surewürsti nink Tronipärrandaja Prowwa, Hessenima Suurherzogi tüttar, om sündinu 28. Julil 1824.

Neide latse: a) Nikolai Aleksandrowits, Suurwürst, om sündinu 8. Septembris 1843.

b) Aleksander Aleksandrowits, Suurwürst, om sündinu 26. Weebruari 1845.

c) Wladimir Aleksandrowits, Suurwürst, om sündinu 10. Aprillil 1847.

d) Aleksei Aleksandrowits, Suurwürst, om sündinu 2. Januaril 1850.

e) Maria Aleksandrowna, Suurwürstina, om sündinu 5. Oktobril 1853.

2. Konstantin Nikolajewits, Suurwürst, om sündinu 9. Septembris 1827. Temma abbigasa: Aleksandra Josepowna, Surewürsti Prowwa, Saksen-Altenburgima Herzogi tüttar, om sündinu 26. Junil 1830. Neide latse:

a) Nikolai Konstantinowits, Suurwürst, om sündinu 2. Weebruari 1850.

b) Olga Konstantinowna, Suurwürstina, om sündinu 22. Augustil 1851.

c) Wera Konstantinowna, Suurwürstina, om sündinu 4. Weebruari 1854.

3. Nikolai Nikolajewits, Suurwürst, om sündinu 27. Julil 1831.

4. Mihhail Nikolajewits, Suurwürst, om sündinu 13. Oktobril 1832.

5. Maria Nikolajewna, Suurwürstina nink Keiserliko

Reußtenbergi Herzogi Maksimiliani last, om sündinu 6. Augustil 1819. Temma laste: a) Maria Maksimilianowna Romanowski, Keiserlik Prinzes, om sündinu 4. Oktobril 1841.

b) Nikolai Maksimilianowits Romanowski, Keiserlik Prinz, om sündinu 23. Julil 1843.

c) Eugenia Maksimilianowna Romanowski, Keiserlik Prinzes, om sündinu 20. Märzil 1845.

d) Eugen Maksimilianowits Romanowski, Keiserlik Prinz, om sündinu 27. Januaril 1847.

e) Sergei Maksimilianowits Romanowski, Keiserlik Prinz, om sündinu 8. Tezembril 1849.

f) Georg Maksimilianowits Romanowski, Keiserlik Prinz, om sündinu 17. Webruaril 1852.

6. Olga Nikolajewna Suurwürstina, om sündinu 30. Augustil 1822. Temma abbikaas: Kaarl Wibril Aleksander, Würtembergima Kuninga poig nink Kronipärrandaja, om sündinu 22. Webruaril 1823.

Ensa laddonu Sure Keiseri Herra Paweli I. laste:

1) Maria Pawlowna, Suurwürstina, Keiseri sõsar nink Saksen-Weimarima Sureherzogi-Kaarl Wibrili last, om sündinu 4. Webruaril 1786.

2) Anna Pawlowna, Suurwürstina, Keiseri sõsar nink Hollandima Kuninga Willemi II. last, om sündinu 7. Januaril 1795.

Ensa laddonu Suurwürsti Mihhail Pawlowitsi last Helena Pawlowna, Suurwürsti Prowwa, Würtembergima Herzogi tüttar, om sündinu 28. Tezembril 1806.

Temma tüttar: Katarina Mihhailowna, Suurwürstina, om sündinu 16. Augustil 1827. Temma abbikaas: Georg, Mecklenburg-Schwerinima Herzog, om sündinu 30. Tezembril 1823.

Sel ajastajal petas labet:

Januaril.

7. Tarto-linan suur Saksia laat, 3 n. — 7. Pinna-turg Wörro-linan, 3 p.

Webruaril.

2. Willandi-linan suur Saksia laat, 8 p. — 2. Wörro-linan, 1 p. — 4. Pinna-turg Tarto-linan, 2 p. — 8. Pinna-turg Walga-linan, 2 p. — 15. Pinna-turg Willandi-linan, 3 p. — 22. Wörro-lin. suur Saksia laat, 8 p. —

Mai.

9. Niggela laat, Wööbjo-mõisan, Wenne piri pääl Näppina kühelkunan.

Junil.

23. Jani laat Willandi-linan, 2 p. — 26. Wörro-linan. — 27. Walga-linan. — 29. Peetri laat Tarto-linan. — 29. Peetri laat Tarwasto-mõisan.

Julil.

2. Karsti-mõisan. — 20. Perno-linan, suur Saksia laat, 3 nadd.

Augustil.

10. Walga-linan. — 15. Helme-mõisan, 2 p. — 24. Lawritse laat Moskatse-mõisan, Põlwa kühelkunan. — 27. Wastamõisa-mõisan, Jani kühelkunan. — 29. Kilinga-mõisan, Saarde kühelkunan.

Septembril.

2. Abja-mõisan, Halliste kühelkunan, 2 p. — 4. Sindimõisan, Torri kühelkunan, 2 p. — 4. Sahhari laat Näppina mõisan, 2 p. — 6. Takerpera-mõisan, Helme kühelkunan. — 8. Kasti-mõisan, Tõstama kühelkunan. — 8. Põlwa ferriso man. — 8. Rõuge ferriso man. — 8. Tarto-linan. — 10. Mõnniste-mõisan, Hargla kühelkunan. — 10. Oidre-mõisan, Helme kühelkunan. — 13. Perraure-mõisan, Jagubi kühelkunan. — 14. Krawi laat, Krawi kõrzi man, Wanna Anzõisan, 2 p. — 15. Põljamal, 2 p. — 16. Kirrepi laat, Kirrepi sure kõrzi man, Rõngo kühelkunan. — 18. Audro-mõisan. — 20. Wändra-mõisan, 2 p. — 21. Sanna-mõisan, Rõuge kühelkunan. — 24. Mihkle laat Willandi-linan, 2 p. — 25. Mihkle laat Wörro-linan. — 29. Mihkle laat Tarto-linan, 2 p. — 29. Mihkle laat Walga-linan, 2 p. — 29. Rawwa-nurme laat Wastfelina kühelkunan, 2 p.

Oktobril.

6. Luuteni mõisan, Rõuge kühelkunan. — 6. Tarwasto-mõisan. — 7. Linna turg Wörro-linan, 3 p. — 10. Rõo mõisan, Põlwa kühelkunan. — 15. Luutiwere mõisan, Põljamal kühelkunan. — 15. Orriso-mõisan, Ramba kühelkunan.

Nowembril.

1. Linna-turg Tarto-linan, 2 p. — 10. Mustwee-küllan, Tõrma kühelkunan, Peipse rannan. 10. Wörro-linan, 2 p. — 20. Linna-turg Walga-linan, 2 p. — 25. Pinnaturg Willandi-linan, 3 p.

Tezembril.

6. Wööbjo-mõisan, Wenne piri pääl, Näppina kühelkunan. — 27. Walga-linan, suur Saksia laat, 8 p.

Lina wahhe.

	wersta maad.
Tarto-linast om	
Narwa-lina . . .	186½
Peterburi-lina . . .	324
Tallina-lina (Põlga- ma kaut) . . .	186
Walga-lina . . .	82
Bolmeri-lina . . .	132
Riia-lina . . .	238½
Perno-lina (Helme- mõisa kaut) . . .	180
Willandi-lina (Rõn- go-mõisa kaut) . . .	99
Borro-lina (Reola- mõisa kaut) . . .	65
Peseri-lina (Reola- mõisa kaut) . . .	109
Pihwa-lina (Reola- mõisa kaut) . . .	165

Jama = wahhe.

Tarto-linast Narwa-lina.	
Tarto-linast om	
Jaggawere-jama . . .	23
Tõrma-jama . . .	23½
Ninnast-jama . . .	25½
Rannapungerja-jama . . .	14
Wäikopungerja-jama . . .	26½
Jõhwi-jama . . .	21
Bolli-jama . . .	12
Waiwara-jama . . .	18
Narwa-lina . . .	22½
	186½
Tarto-linast Riia-lina.	
Tarto-linast om	
Udderna-jama . . .	26

wersta
maad.

Ruigaste-jama . . .	24½
Tõliste-jama . . .	22½
Kulbi-jama . . .	18½
Trensi-jama . . .	21½
Bolmeri-lina . . .	19½
Lenzi-jama . . .	19
Rauba-jama . . .	22½
Englandi-jama . . .	21
Ropoi-jama . . .	23½
Riia-lina . . .	20
	238½

Bolmeri-linast Perno-lina.

Bolmeri-linast om	
Ranzo-jama . . .	23½
Ruhja-jama . . .	22½
Vaatre-jama . . .	21½
Killingi-jama . . .	23½
Surjo-jama . . .	19½
Perno-lina . . .	18½

Tarto-linast Pihwa-lina
posti-teed mõda.

Tarto-linast om	
Kulbi-jama . . .	91½
Pipsi-jama . . .	21½
Mõnniste-jama . . .	21½
Säna-jama . . .	28½
Borro-lina . . .	29
Waskelina-jama . . .	27½
Peseri-lina . . .	16½
Jäboeki-lina . . .	21
Korli-jama . . .	17
Pihwa-lina . . .	18

Tarto Kinnasiumi - koli 50 ajastaline saismine.

Tezembri kuul 1852 sai siin Tartun Uniwer-
siteti ehk sure koli wiekümne ajastaja lõppetuse
rõemo pühha pühhendetus. Kalendri kirjutaja om
sul, armas küllamees, sest surest rõemo-pühha
teedmist andnu kalendrin, mes 1854 ajastaja päle
trükkiti, nink selletanu, kuis kassulik se suur kool
om kige meie male nink kuis meie peame omma
suurt keisrit wäega tennama et temma säratsid
kallid säedmist allambide hääs allale hoiap nink nidade
omma õnna welle Aleksandri I. kaunit tööd kaitsep
nink eddesti sadap. Kalendri kirjutaja om sul sedda
luggu ni lajjalt nink selgede selletanu, et sinna neist
aajust, mes sinna wast omme silmiga ollet kaenu,
õiget mõistust ollet sanu. Sest sani om nüüd kats
ajastaiga mõdalännu nink timmahawa sündinu
poiskesile ei olle ennam wajja terwet poolt sadda
ajastaiga ota, enge na wõiwa ütsefõrd kui ütte
tubli 48 ajastalise mehhe sedda rõemo-piddo nätta,
mes sis saap petus sama, kui meie Uniwersitet Sum-
mala armo hole nink keisride wäggede wallitsuse
al terwet sadda ajastaiga saap saisma, mes nüüd
kiil sõudwa pärrantullewa suggule õnnes. Ent kui
sa 2 ajastaja eest omma 12 ajastalist poiga wast
lina ütten wõtsid nink tälle näütsid arwo tähtin
pari-wisi kerrikode kääjid mehhi nink sure koli illu-
sat ehtet nink õddangul tuhhandide lampide wal-
gusen õrretawat lina nink tuddenfide parwe tulle-
waklidega kääwat nink laulwat, sis wõip so pojja-
kene, kui muido Summal temmale seni ellopäiwi
jaggap, kui ütse ausa pärahhamasust wallale päs.

sew wannamees nore suggu prohwešride nink tud-
benkide rōemo: hōiskamišt natta Uniwersiteti saa-
ajastaja saismise rōemo: pidbo man nink wōip wan-
namees sis kiršto koigast wanna kalendrikest wāl-
jaotši nink latšile ja lašte latšile ūlba: nüüd tahha
teile etteluggeda, kuis wannal ajjal sedda pühha
peti, sis kui minna weel wāikene poisikene olli nink
ešsaga lina lātši.

Ka timmahawa olles jälle Tartun ūtte sārast-
suggu, siški wāhhembat, rōemo: pühha natta olnu,
mes waiklikult, ni kui kunnage kāen ollewal šdaajjal
šūndsja, olles sanu petus, kui ūtte sure kōliwannem-
ba surm sārast pidbo es olles keeldnu. Siški ma
tahha sulle mōnda sest kolist kōnnelda, mes nüüd
wiiskūmmend ajastaja Tartun saišap.

Armas kiliames! Kui sa turrule ehk nu asja
pārrast Tarto lina tullit nink kui sa sis ratuse tal-
kast Uniwersiteti majjast wōda lātšit Saksa: kerriko
pole, ehk kui sul asja olli Ma:kohto man, sis ollet
kūl ka ūtte sure majja nānnu, mes Saksa: kerriko,
wangi:hone nink postimajja wahhel saišap nink
neljast ulitsast saap ūmberpiratus. Timmahawane
kalendri:pidilene nāšidap sulle ūtte kolge nink ūtte
nurka sest majjast. Wast ollet ka temma howi siše
puid weddanu ehk ollet muido sinna johtnu. Sis
ollet ka wast saāl suurt hulka surembid nink wāh-
hembid poisikesi nānnu howin jallutawat ehk poisikesi
wišil karglewat ja wallatawat. Urra laiško mitte
neide tempo. Temma tahtwa jalgu nink kāsši, mes
istmifest nink kirjutamišest tuimas nink kanges jānu,
weidi širrutada nink wennitada. Sa näet ka, kuis
suremba nink mōišlikumba sinna nink tanna kārwen
waiklikult Jumala taiwa al wāršket tuult hōnga-
wa, mes teie omma pōllo tō man ehk teie latše
karja man terwe päiw nōite sišfetōmmata. Nink
wairwalt ollet sinna tūkki 20 puhalgo rita pandnu,
sis kulus jubba ūtte kākella hēlledat hāält nink

seddamaid ruttap kolilaste hull lāwwešest majja siše
nink ei jā ūtteainuštke, howi pāle mahha hōlli tegge-
ma. Wennitat sinna nüüd kala nink kaet kawwešt
korgist alnist lābbi suurte kambride siše, sis näet
poisike kiik hōelan istwat, kōrd kōrra taggan wiekešte
pikka lawwa cen, werrewa kraega kuub nōpšiga rinna
pāäl finnipantu uššinaste kirjutawat ehk terrawaste
kuulwat, ehk ūrši:kaupa ūlleštōšwat nink kool-
meistre kūsšimiste pāle koštwat. Koolmeister eši,
korge istme pāäl, kōnnelep poisšega ehk kāšp sinna
niuk tanna neide hulgan, kaep neide tōōd ehk an-
nap selletušt sure tahwle pāäl kirjutaden, kaep ka
ūmbrežōri, et tōine tuimake ei jā suikma ehk tōine
kelm ei wallata ja ei narri šeltšimeest. Kōrd temma
parrandap poiste wiggališt mōištušt, kui nad šiget
arwo es sa, kōrd temma selletap wastšid oppušt,
išk temma pūwawap poisšele šiget mōištušt awwata
nink neide pārramōtlemiši ārratada, kui tahhas tem-
ma ommast suušt neide waimole tarwiško waimo-
toidušt etteanda. Sepārrast näet sa tedda ka sure
holega nink kange hālega ni paljo kōnnelewat, et
sa wōit pea tutta, kuis koolmeister ūttel pāiwal
omma tōrri ennamb peap waiwama, kui sinna wast
ūtte ku aoga, pāwaiwa weel arwamata.

Se majja nüüd, kos sa sedda kiik näet, kutsutas
Kinnasiumis. Wannal ajjal temma kutsuti ka
Laddina:kolis, — sepārrast et kiik oppetetu mehhe
peawa Laddina:keelt opma. Se om se keel, mes
tol ajjal, kui keišri Augustuse ajjal meie Issand
Jesús Kristus šlindi, figil mail sai kōnneldus, mes
Roma:rigi wōimuse al olliwa, nink sel keel omma
ennamb kui 1800 ajastaja eest nink ka pārrast ker-
rikoušsu parrandamise ajjani, wāega paljo tarwiško
ramato kirjutetu, mes eggaušs šigede oppetetu mees
peap luggema nink mōišma. Pāleše ta peap sedda
Laddina:keelt ni selgede opma, et temma wōera ma
oppetetu meesštega, kun tōiši feli kōnneldas, wōšip

Laddina, keel omma asja ajjada. Sedda nüüd om wajja Laddina, kolen fige holega oppi.

Meie olleme minnema ajjastaja kalendrin kõn-
nelnu, kuis mõnda, nink mitmasuggust mõistmist ja
tundmist sellel tarbis om, ke kui õige henge, karjus
peap Summala sõnna kulutama ja sõamide päle
külwama, ehk sellel, kelle tö om, haigid kaaslähham-
bid arstida, ehk sellel, kelle hoolde antas riidlejide
wajjel õigust mõista ehk kohhut mõista kurjateggi-
jide päle. Sedda mõistmist nink tundmist külwetas
surin kolen, nink se semen, kui temma melen saap
petus nink hoietus ütten kaunin usutawan sõamen,
kannap õnneliko suggu, mes ka sulle hääs tulley,
kui sul sedda oman urtsikun wajja om. Sest kui
sinna kerrikust koldo läät nink juttus om sinno
sõant kohtotanu, sis om se kohtotaw waimolik wessi
so sõame kuiranu ma päle tulnu üttest ojjakesest,
mes wälja tulley sest surest tarkusest jdest, mes surin
kolen wolap. Nink kui sinna haige maan ollet
wote pääl nink tohter tulley sinno mannu nink
annap sulle se rohhi, mes so wallu ärrawõttap nink
sulle terwust jälle kätte annap, es sul sis ossa sa
sest tarkuse, wiljast, mes waiwaga opjide waimo
päle külweti ni kui põllo päle? Sepärrast kae iks
tennoliko sõamega Uniwersiteti, majja päle nink
mälleta sedda õnnistamist, mes säält jubba sinno
päle om tulnu nink weel wõip tulla.

Ent sa tijat ka, et peat sement külwama häste
harritu ma päle, kui ta peap iddanema nink kas-
wama, nink et kui figeparemb semen saap holega
külwetus ütte harrimata sõda päle, et sis põimo
ei olle lota. Näise nida peap ka poisi waim sama
walmistetus, sedda tulloga wastawõtma, mes targa
nink oppetetu mehhe oppetawa Summala-tundmisesest,
arstmisesest, säedusist, kohtust nink õigusest nink muist
tarwilikuist tundmisesest. Särastest süggawambast
oppusest ei wõi mitte eggauts arwo sada, kes adra

taggast ehk hantwärgi koast ehk poest tahhas õkwa
suurte koli minna. Särastidega olles tarkuse põllo
pääl luggu nida, kui tahhas üts innemine, kes ei
mõista atra hoita, ütte tallemajja wõtta; — ta saas
põllo pääl saisma nink es tias, mes tetta. Nisam-
moti saas tõine ilma nõmwota saisma tundmise
waimoliko põllo pääl, kui temma waim ei olle har-
rinu sedda tööd teggema, mes waimo põllo pääl
tetta. — Särast tarwiliko waimo-harjotust nüüd
antas särastin kolen, kenneist nüüd kõnneleme, no-
rile innemisile, kea tahtwa Uniwersitetin süggawam-
bat oppust sada ehk tuderida. Sepärrast kutsutas
neid kole ka Kimnassiumis, se om ärraselletetu:
harjotamise-kool. Särastin kolin peawa nore inne-
mise 8 ehk 10 ajjastaiga rüüsimä, enne kui neid
arwatas walmi ollewat, Uniwersiteti süggawambat
oppust tulloga wastawõtma.

Mes oppust nüüd Kimnassiumin poisile antas?
Mitte ütfinda sedda oppust, mes sinna essi tijat
tarwilik nink tullulik ollewat, ni kui om ramato
luggemine, mes sinna latse põlwen essi ollet opnu
nink nink läbbi sinna Summala sõnnast wõit sõant
kohtotada nink ka mõnnest tõisest ramatust hääd op-
pust sada; ehk kirjotamine nink rehkendamine, mes
päiwalikun ellun ja kauplemisen tullulik om; ehk
Katekismuse, Piibli nink waimoliko laule tundmine,
mes sul ristiinnemise saiusen tarwis om. Sedda
kuul wõis ka lühhemban ajjan oppata nink sedda
tundmist peawa poisile päle pään ütten toma,
kui neid Kimnassiumi-koli wastawõdetas. Säält opwa
poisi Laddina, nink Kreka-keelt, et nemma wannust
targust ramatuist wõiwa häste arwo sada. Opwa
ka Wenne-keelt ni selgede, et nemma sen kelen wõiwa
häste kõnnelda nink kirjutada kõrgist asjust, nink se
tarwis lät süggawambat kele, tundmist wajja, kui
sedda kele-murde, mes päiwalikun ellun willand om.
Opwa ka neid sündinuid asju, mes wannast ajjast

fani meie ajjani omma sündinu meie maal nink wõderil mail, nink eggauts neist surembist poisest, kui ta muido oppust om häste tähhelepandnu, wõip sul mõnd immelikut jutto ajjada funningide nink würstide nink wäggewide innemiste teggudest, mes wanna nink wasise ramato kulutawa. Dpwa ka, mes luggu wõderil mail om, mes meie es sama ümber suren mailmam omma, nink mes täidetü omma mitmast ja mitmast wõderist taimedest nink lomadest nink kun tõistjuggutse innemise ellawa, kel tõistjuggu näggo, keel, ust nink ellowiis om. Dpwa pois ka Jummal loodasju, lome, taine nink kiwwe, neide seitsi, nimme nink tullu. Päle se sawa pois harjotetus figesuggutse kunstlikun mõetmisen nink rehendamisen, et nemma wimate ka wõiwa wäljaarwata, kui kangel taewa tähhe tõine tõiest saiswa taiwa laotusen, nink muud nisuggutsid rasedid arwamisi. Wast küsiti nüüd, armas küllames: milles sawa sis pois ni mitmasuggutse oppusega waiwatus? Minna kosta: sepärrast, et säratse oppuse nink harjotusega neide waim saap ärratetus, terrawas nink kindmas tettus, ni kui haina niitmine nink mu ihho, tö sinno kae, nink jalla liikmid kinnitap. Sinna saas kül immetellema nink pääd rapputama mõnne Kimnastumi kolipoisi tö nink opmise pärrast nink saas sedda tühjas arwama. Ent na omma kül wäega tarwiliko waimo ärratamisele nink walmistamisele, nink kui sedda es saas lige holega tettus, sis nore innemise es saas ka pärrast Uniwersitetin ni hõlpsaste süggawambat oppust wõtma, kui wajja on. Sest tärwelik oppus om ütte majja sarnane, mes pään ehitetas. Kui majja põhhi ei olle lõrra pärrast tettu, sis saap pea kül majja ütte külle päle waoma nink lahkmid sama. Ni om ka luggu oppuse nink mõistmise majjaga, mes pään ehk waimun ehitetas, nink sepärrast omma harjotamise kōli ni wäega tulloliko nink tarwiliko, nink

eggamees, se õigede taht oppi nink oppuse läbbi mehhes sada, näkko noren põlwen jubba waiwa, et waim saas häste walmistetus. Nink ne mehhe, kelle ammet om noorte innemiste waimo walmistada, peawa sure holega tööd teggema nink waiwa näggema poisse man, nink peawa essi häste oppetetu nink harjotetu ollema nink ei tallita mitte ütte tühja ehk halwa tööd, õkwa ni kui no tühja wai halwa tööd ei te, kea ma sissen majja põhja müriwa, ehk kül pumeistre awwo tallitus om, wannikut otfa säeda, kui temma pare om üles säednu. Kōli, opetajide tö ei olle ka sepärrast üts kerge tö, et nemma mitte ütsinda poiste waimo walmistawa, et temma kōrwas saas, enge et nemma ka neid harjotawa figen hään kōmben, waggausen nink Jummal peljusen.

Säratsid harjotamise kōle tasiwa targa innemise ni pea wajja ollewat, kui Uniwersiteti olliwa säetu, nink ka jubba enne olli neid linun nink kōostriden nink mõnne Piiskopi, kea wannal ajjal ka ilmliko würsti olliwa, omma omme päkerrikude mannu säratsid kōle säednu tärwelikko oppuse eenwalmistamises. Wõip sis olla, et 400 ajjastaja eest jubba meie wanna Tomi kerriko man särane kool om olnu, ent meile ei olle temmast jurembat teedmist jännu.

1630 ajjastajal säed Rootsi funningas Rustaw Abdulw säratsid Kimnastumi kōle Nijan nink Tartun üles. Ent Tartun sai kool pea Uniwersitetis tettus, siski olli tol ajjal ka üts Kimnastumi kool kiwiulitsan. Mõlemba kōli katterwa sure sda ajjal ärra nink weel 60 ajjastaja eest olli meie maal nink nimmelt Tartu linan kolitamisega wäega waene luggu.

Sis parrand kõrge rigi wallitus sedda hätta. Jubba 1790 käft keisri prowwa Katarina II. wäega pudulist kolitamist Tartu linan parrandada. Ent jubba 1803 ajjastajal es olle ennistest ühhen.

detust Krono, nink Lina-kolist muud allejännu, kui ennege üts ainus koolmeister nink mõnne latse.

Sis õnfa keisri Aleksandri I. armo läbbi sai wannast Krono, nink Lina-kolist kätte wastset koli ülessäetus, Kimnastium nink temma eenwalmistamise-kool, mes Kreiskolis kutsutas. 1804 sel 15. Septembril sai Kimnastiumi-kool pühhendetus nink tõisel päiwal allust temma sissen oppetamine. Kolil es olle tol kõrral weel omma pärris majja, enge sai üritu korterin petus. Täl es olle sis ka ennamb kui 16 opjid, kea kolmen jaun ehk klassin saiwa jaetus nink 8 koolmeistre hoelde antus. Ent pea kaswi opjide arw häste surembas. 1805 sai Kimnastiumi tarwis se majja ootetus, mes Wangi-hone wasta saisy nink kellest meie pilt ütte kolka näädap. Senna walmisteti koli kambrid nink anti kollioppetajile korterit. Seni kui 1814 sai ifs üts prohweßer kätte ajastaja päle koli-üllekaejas nink holekandjas säetus; ent sis sai kool omma saisywat pääd, kedda Direktoris nimmitetas. Eddimäne olli Rosenberger, üts oppetetu nink tark mees. Wast wannamees ellap parhilla ke weel, ent 1839 ajastajast sani ei olle mees ennamb ammetin, wannause nink nõrkuse pärrast. 1820 sai kool jälle parremba kõrre päle säetus. Koli oppetajide arw sai surembas tettus nink opjide kolme jao ehk klassi päle säeti weel kätte wastset klassi, — nink ni kui põllo saak surembas lät, kui põllomees wanna modo kolme nurme piddamise mannu ei jä, enge ennamb nurme säep, nida naksi ka sesinnatse kätte wastse klassi säed, mise pärran tundmise semen parrembide noorte in-nemiste pään sigginema. Tol kõrral olli jubba 92 opjat kolin nink saiwa 13 oppetajest oppatus.

1829 sai postimajja wasta wastne Kimnastiumi kolitamise-majja ülestettus nink 1830 Septembrikuul pühhendetus. Keiser olli se sure majja ehitamise-kullo linnu. Majja sissen om 6 suurt koli-

kammert, 1 suur Sali-kammer, kun eggal hommungul kisk opja oppetajidega kolkotullewa hommungo-laulo laulma, ütte Piibli pätüki nink temma selletust suuldma nink hommiungo-palwust piddama. Sääl omma ka weel mõnne mu kambre, kun koli-pärralise ramato (neid om ennamb 6000 tütki) nink mõnne mu tarwiliko koliasja hoietas. Sen majjan om nüüd Summala õnnistamise nink kaitsemise al jubba 24 ajastaja sanu kool kõrre-pärrast petus. Ei olle sõdda sedda rahho-tööd riknu, ei olle kätt oppetajid wai opjid lojjale pillanu nink keisri armohole al ei olle oppetajide ülespiddamise ei ka koliramatuide nink mu tarwiduste kullo mitte pudunu, enge sawa egga ajastaja 9000 hõbberubla se päle kullutetus. Nüüd oppetawa säääl 16 oppetajat 185 opjat. Jubba om ennamb 400 noort meest sest kolist Uniwersiteti päle lännu nink om säääl tarwilikuid tundmisi korjanu, et nemma kui ferriko-oppetaja wai tohtri wai kohtowannemba ka sulle, armas küllamees, tulluliko ollesse. Paljo muud om aptekris, kaupmehhis, wäepälkuis nink mõisapidajis sanu nink tõiste tullus neid tundmisi pruuknu, mes nemma Kimnastiumin omma hennelle korjanu. —

Ent messuggust sõame mõitet opjide man ärratetas nink kinnitetas kolin, sedda wõit sinna neist manitsusist nätta, mes wanna ausa Rosenberger opjile and, kui temma wastsid oppetajid koli ammeti päle säed. Temma üttel:

Eggalits hoitko henda neide säeduste pärra nink piddago neid kallis omman sõamen:

Pelja Summalat, sest Summala-pelg om lige tarfusse allustus.

Arwusta eska nink emma, se om eddimäne säedus, kel towotust om antu, et sinno kässt peap häste kääma nink et sinna peat kawa ellama ma pääl.

Awuusta oppetajid, lea ešša ninf emmaga ütten sinno kašwatawa Jummalat säeduse pärra dñsa ellule, ninf kule neide šonna rđemoga.

Anna tđttele auwo ninf tunne hātbi wōlsmisešt. Wōlsmine om Jummalat een hirmus ninf wōlšja saap hāū šisse jāma.

Goia omma šđant allandlišus, sešt Jummalat panep fōrkile wašta, ent maddalile annap temma armo.

Te tōđđ ninf palle Jummalat, šis saap Jummalat sinno noort šđant pūrretamata hoitma ninf sinna šaat kašwama tarfusen ninf ean ninf armun Jummalat ninf innemiste man.

Nore innemise šawa weel täämba oppatus ninf mannišetus šedda kiiš piddama — šen šolin, meš nūūd jubba 50 aššaštaiga omma dñsaliko tōđđ teep.

Šis arwa nūūd sinna; armas kiišlamees, šedda šoli ša üttes tōpōllus, šun üts šemen saap kiišwetus, meš wōip ninf peap wišja šandma Jummalat-šigile, — ninf rđemušta šui rištiinnemin: sešt tōđđ, meš šin tettaš, ninf palle Jummalat meiega, et šemma šedda šoli ša eddišpäide omma armo hole ninf šaitšmife alla wōttap ninf omma dñništamift šemma tō päle panep.

M. Š.

(Šašša-šelešt Ma-šelešt Ottepā šerrišo-opp. šaja lābbi.)

Šarto ellaja-arštimife-šoli wannemb aššap jutto šallorahwaga.

Šalendriteggija palle minno midđa űlleštir-jutaba, meš šallorahwale oppušeš olleš, šuiš šünniš šoddoellajid űllešpiddaba, et nemma haigeš ei jā ninf haige pea jälle ārrašüttis. Minnewa aššaštaja šalendrin and minno hā šōbber ninf šaas-prohwešer eddimālt šarašt oppušt, ninf šimmahawatsen tahha minna hāmelega nišamma tetta. Wōdne teie šeašt,

šarmaš šallorahwas, tundwa minno ša jo šige hāšte. Šešt jo šuiš aššaštaiga jārgimōda šuišwas maalt haigid šoddoellajid meie ellaja-arštimife-šoli, šos nemma meie armolišo šure šeišri šaššo päle ilma maššuta abbi ninf oddawa hinna eešt rohto šawa. Šōame rđemoga wōi ma tunništada, et neide šean, šea omme ellajid minno hole alla panaiwa, auša ninf mōišlišo perremehhe olliwa, šea armo tundwa ellajide wašta ninf teedwa, et šoddoellajid majamehhe šuremb rištus om, et ellajapiddamine hāād űlleššamift ninf šanget hoolt tarwitap, ninf et ellaja-aršti šis ennege wōip awwitaba, šui rahwas omma haige ellajaga mitte ni šawwa ei wišri aršti mannu šullemašt, et šurm ellajal jo šele pāāl om, enge šeddamaid šullewa, šui ellajal nāggewa midđa wigga ollewat. Mul omma kiiš ša šaratše šallomehhešefe ettetulnu, šelle ellaja Jummalat parrako ni šōšna olliwa, et halle meel olli pälešaja, ninf jo mitto nāddalat ehk šuud olliwa pōddenu, enne šui šia todi. Awwalik om, et šaratšile ellajile muud abbi ei olle, šui nuiaga otša päle lūwwa ninf ellule rutto otša tetta. Ninf armetuile ninf holetuile perremehhe ei tia ma parrembat nōuwo jošt, šui šedda: et nemma omma meelt parrandawa ninf hūwwišt ninf holelišuišt perremehhešt opwa, šuiš šünniš ellajid hoita ninf űllešpiddaba, et nemma hukka et lā ninf wimate ei midđaše ennamb ei mašša. Hā ninf mōišliš perremees pūwwap išš waššet šullulišut oppušt šuulda ninf wōttap tōttešte ša ten-noga wašta, šui minna mōnd ašša nimmita, meš wajja on tāhhelepanna, et šoddoellaja terwufe man hoietas ninf tōbbitše jälle terweš šaas.

Awuustagem eešmālt hōbbefega, sešt et hōbber šallorahwa šallimb warra om; ninf šui ma tunne, et teil minno oppušešt hāmeel om, šis wōime aššaštaja pārrašt, šui Jummalat weel ellōpāiwi annap, ša muift šoddoellajid jutto aššada.

Kui saggede olle ma käägi pääl mõda tassomaid sõiten õddangul tallohobbesid nannu kambitsen sõda pääl ni kui kunne ümberkargawat nink waesid hobbesid hallestanu! Wennemaal om tõhobbeste luggu paljo õnsamb. Kui päwa tõ om ärratettu, siis lastas neid wallale nink antas wolli laggeda pääl omma pätoidust oisi, kos nemma tahtwa, nink nemma joostwa ni rõemaste mõda mailma, et karjus ratsa hobbesega waiwalt neile pärrajõwaw. Kottuside, kun ma kitsamba omma, lastas tõhobbesid õddangul koplide. Sääl sõwa nemma heimmunguni nink liikwa jalgu ilmakeeldmata, seni kui neid jälle adra ehk ägli ette ehk muiale tõle pantas.

Ma tia kül, et siin meie maal ei rõi hobbest ilma kambitseta wallale laste, sest et neid muido mõisast ehk rabbast kätte ei sa. Ent üts halle luggu om se kül, sest hobben om Jummalast nidade lodu, et temmal himmo om, lajjalt ilmakeeldmata ümbre kääwa nink sedda toidust oisi, mes täl tullusamb om; ent kambitsen ei sa temma omma sõame himmo täüta nink sõõp sepärrast, mes ta kätte saap, hääd nink halwa haino seggi.

Ent teie lastwatate sedda waiwa weel surembas nink tete tälle ilmasjanda wallo, kui teie — mes saggede sünnip! — wanna ärrakallestanu fabla tükki ehk (mes weel halwemb om) wõruwitja edde, jalgu ümber seute nink fangeste kinnisõlmate, et kambits ärra ei kao. Seläbbi nühhitas jallanahk mahha nink aadrid pitsitetas kofko, et werri ei sa häste jalla soontest läbbijooske. Päle to nakkap pitsitetu kottus paistetama nink teep mulke sisse, mes mitte ni pea ärra ei sütti, ehk kui ka mulgu kinnis lastatwa nahk paljas jääp nink pärrajänu muhhu nink walge karwa tunnistust andwa, et hobben ni kui furjateggija ahhilin om olnu. Se jalla kottus, kos kambits ümberseutas, om Jummalast soontega täüdetu, kelle abbiga hobben jalgo kofkotõmbap ehk

sirges ajjap, nink nefsinnatse sone rikkutas kambitse läbbi nidade ärra, et teie hobbesi ei jõwra ni rutto nink ni pikkalt jooske, kui muhawa, nink jalla enne aigo fanges jäwa.

Kui teie pühhapäiwil traawliga ferriko pole sõidate ehk muido lusti pärrast trahwi lastete nink hobben mitte ennamb, ni kui wannast, tõdisit mõda ei sa, siis teie pahhanete ärra nink ei tia, mes hobbesel wigga om. Agga minna tia kül, mes wigga om nink tunne sedda wigga neist walgist karwust ärra, mes kambitse päle süti tunnistawa.

Ent kas se wasta ei olle hääd nõuwo leüda? Melles ei! Laske saddulseppal hobbesi kumbagi jalla tarbis kats ehk poolkolmat tolli laia rihma pandlaga nink rõngaga, kost keüts läbbikäüp, kellega jalgu kofkotõmmatas, ummelda nink sedda sissestpoolt paksu willatse rõiwaga esl wildiga woderdada, et ta jalgu ei pitsita. Kui te arwate, et särane kambits wäga uhke ehk liig kallis om, noh siis laske perrenaisel ehk tütrele wannast linnatsest rõiwast ehk kallewiwerest laiu mähkmid ummelda nink pehme pakketega toppida. Kui säratsid pehmid mähkmid hobbesi jalge ümber mässtitas nink paeltega kinniseutas, siis ei woi kambitse keüts jalgu pitsitada. Mähkmid nink keüts peap, kui wajja om, moast puhastama, muido nemma sawa kalles nink hõderuwa jälle nahha paljas nink werrikses. Kes omma hobbest armas tap, se ei panne waiwa temma pärrast lias nink teep hämelega Jummalala tahtmist se pühha kirja sõnna pärra, mes oppetap: „Se õige hallestap omma teolojuse päle!“

Tallorahwa hobbeste sean om mitmid leüda, mis hä tubli omma, ent ei mitte kapju õwa te päle ei säe, sest et eddejalla kõwwera omma. Se tullep nüüd kül ennambest sest, et määra nink täl, kellest hobben om sanu, ka säratside kõwwerte jalguga

olluwa lodu, ni et ka siin se mõistufõnna tõttes saap:
„Kui tam, ni wõõso,“ ehk: „kas korjatas orjawi-
fust winamarju, ehk ohhakiſt wigimarju?“

Ent harwaſte mõtlep kaake ſe päle, et täl eſſi
ſüdi om, kui temma hää, tubli hobbeſel kõwvera
jalla omma nink ſepärraſt kaake ſedda hobbeſt ei fitta,
ei ka tahha oſta. Eiſki om perremehhe ſüüdi. Seſt:
Geſmält ſawa hobbeſe jalla kõwveras, kui üt-
te ehk katte ſuwwine warſ liig wäggewat toito ſaap
nink eſſiärralikult omma kõtto riſtikhainaga täu-
dap. Penikeſe jallakeſe ei jõwwa ſis raſſedat kehha
kanda nink painuwa kõwveras nink jäwa ka ello
eas kõwveras.

Tõdiſelt kui teie kahhe ehk kolme ſuwwitſe war-
ſaga kangeſte tööd tete, tedda rānga koorma ette
ſunnite, miſ täuſkaſunu hobbeſeleke liig om nink ta
ſegi man weel nālga peap tundma, ſis om immeſ
panna, kui hobbeſe jalla ei ſa kõwveras nink ſālg
kūhmas.

Kolmandalt ſawa hobbeſe jalla ka ſe läbbi kõw-
veras, ei kaake kabja pärra ei ka. Seſt jo war-
ſan kaſwawa kabja ſaggede ſäedufe waſta, kui neid
hāſte tādhele ei panta. Muift nemma kaſwawa
eddepole liig pikkaſ, muift taggapole liig forgeſ,
muift ſiſepole, muift wāljapole kõwveras. Ent
kui warſ kõwvera kabja pāāl ſaiſap, ſis painuwa
ka jallalu kõwveras nink jäwa ka ſāratſiſ, kui kab-
jal wõimuſt antas eſſi omma pāād kaſwada.

Sepärraſt anna ma ſedda nõuwo: laſke warſa
ni kui tōuſkaſunu hobbeſe ilmarawwutamata kabja
raudſeppalt egga wie ehk ſuwwe nāddala nidade leigata,
et hobben õlwa kabja pāāl ſaiſap. Ent raudſep peap
ennege kabja ſerwaſt, meſ zōri kabja ūmber kāūp,
leiſama, ent kabja ſiſſemift peolt ei tohhi ta puttu.

Teie küllaraudſeppa ei mõiſta hobbeſe rawwutam-
iſt middake. Kui nemma paris kuus minno mannu

ſoli tulles, küll minna neid oppaſ, et nemma eddis.
pāide teie hobbeſid eſ narriſ! Ent wõtta neid finni!
Pange ſis tādhele, meſ ma ſeſt aſjaſt kalendrin
teile fuluta.

1) Keſ omma hobbeſe eddejalgu tahhap laſke
rawwutada, ſe peap eſsmält kapju ſe läbbi neſti-
tama, et ta hobbeſel laſſep pari õdd lehma ſitta
pāāl ſaiſta, ehk lehma ſitta nartſuga kabja ūmber
ſeūdap nink õ aigu päle jāttap. Seſt kui hobbeſe
kabbi kuiw nink kaſg om, ſis ei ſa raudſep ſedda
nidade leigata, kui tarbiſ om. Taggumetſe kabja
omma eſſike pehmema nink neid teie ei laſſeſe
paljo rawwutada.

2) Kui hobben ſeppi: ſoa ette om todū, ſis
ārge jātke kiſt raudſeppa hoolde ūrſinda, enge hoitke
eſſi ſilmi wallale. Kaage ſe päle, et raudſep wanna
rawwa mitte ütte raſſuga alt ārra ei kiſſu enge
naflu jārgimōda wallale painutap nink ūtſikult
wāljatōmbap. Seſt kui hobbeſel wāikeſe habra kabja
omma nink raud wāggūſi alt ārrakiſtas, ſis hab-
raſtap kabjaſt ka tūf mant ārra, nidade et waſiſe
nagla mitte ūmberzōri finni ei pea.

3) Kui raudſep kapju wāljaleiſap, ſis pange
tādhele, et ta mitte liig paljo kabja tallaſt ei wōtta.
Sedda ei ſūnni funnage ni õhhukeſeſ leigata, et
kabja tal pärraannap, kui pāſſaga pāleliſſut. Seſt
muido om hobbeſel niſamma waiw kõndida, kui ſul
ſabaſtega, koſt talla alt emma ārrawōetu.

4) Urge ſallige, et raudſep hobbeſt tangidega
ehk mu riſtaga, meſ tāl fāen om, peſſap, nink
ārge tapke ka eſſi hobbeſt ſeppiſoa een, ſeſt noor
hobben, ke ei olle weel harrinu, naſkap ſis ſeppi-
kotta nidade pelgama, et ta funnage raudſeppa
fāen ennamb ei pūſſi.

5) Kaage hōlega ſe päle, et waſiſe rawwa
mitte liig paſſu nink raſſe ei olle, et naglamulgu
mitte liig kaſwen werēſi ei ſa ſiſſelōduſ, ei ka

rawwa hagi liig forges tettus. Naglamulgu peawa abbara ollema, et raud ei anna lifuda.

6) Raud ei pea kitsamb, ei ka laiem ollema, kui labbi kannap; raud peap õkwa labja were päle passima, ent ei mitte labja talla päle litsma, enge olle kõrre oša wabhet jätma, sest labja tal ei saki pitsitamist. Ärge laske ka raud lumalt allalüwma, ni et labja suitsma panney, ei ka säratsid naklu wotta, fea ni paksu omma, et rawwa wäggüsi ennege muldest läbbi läiwa, ehk selle pä wäga forge omma. Kui nagla otša tangidega ärranäppistetas, sis ärge laske neid wäga pikalt pärrajätta, ei ka lapja nedi otste kottal wiliga nühlida.

7) Kui raudsep om hobbest ärrarawwutanu, sis laske hobbest weidifest trahwi jallutada, et nätta saas, kas ta mast rawwutamise wigga pärrast lifk, tap. Kui lifkatamist tutta om, sis ärge minge enne hobbesega seppi, koa mant ärra, kui raudsep wigga om leüdnü nink parrandanu. Kui ta mast nagla wäga forges läbbilönu, et naggel ello mannu putte, sis ta peap särast nakla wäljakistma, ehk kui raud kottufide pitsitap, parrembide allalöma. Kes sest ei holi, et hobben seppikoa mant koddotullen lifkatap nink wigga ei lasse seddamaid parrandada, wõip peake emmast hobbesest ilma jada.

8) Kui hobben ei lifkata nink teie mārastezi südi rawwutamise man ei lewma, sis tennage raudseppa selle eest nink tasjuge tälle hämelega temma töwaiwa. Sest hobbest kõrrapärast rawwutada ei olle kerge asši, enge üts kunsilik tö, mes wajja ausas pitta. Marritööd wõip eggauits tetta!

Halwa rawwutamise läbbi narritas pea hobbesel labja ärra nink hobben tunney se läbbi särassamma wallo, kui inneminne, kel kitsa sapa jallan omma nink nendega peap kääma, et nemma kül jalga mitmin paigun pitsitawa. Neil hobbesil om se polest ligeparremb ello, kedda sugguke ei rawwuteta,

sest et neid ennege põllotö man ehk liwatse te pääl prugitas.

Kabjatöbbesid om paljo, selle läbbi hobben lif, katama, pantas ni et tedda mitto aiga ei wõi pru, fida, nink säratsid többesid keeltas seläbbi ärra, et teie hobbesel kapju parrembide hoiate, kui teie senijani ollete harrinu. Talwitsel aol, kos hobben weidi usse saap nink kuiwa põhho pääl saipap, ehk suwvel, kui pallaw aig om nink kawwa ei olle wihma saddanu, luidap ka labbi ruttumb nink ennamb ärra, kui muhawal nink jääp habras. Kui nüüd pälegi hobbesel weel rasseda rawwa forge hakidega nink pakste nakluga al omma; ehk teie jättate rawwa wäga kauge, hot kattesja näddalat ehk pikkembaltki weel alla; ehk hobbesel labja olliwa essike jo halwa: sis saap hobben pea labjalahkimid ehk muud wigga labja pitsitamise nink lonkap teedko kui kawwa. Sepärast peate põwma ajjal hobbest ni saggede kui wõimalik wette ajjama ehk aoti lassma ween saista, et labbi rössenust sissewõt, rap nink pehmes jääp. Üts holikas perremees wal, lap põwma ajjal ka rattaste joride pälegi wet ehk panney neid wette liggunema, et nemma mitte kofko ei satta, kui pu wäga ärrakuiup.

Talwel peap hobbest egga näddal figewähhem, balt paarfõrda eddejalguga pantama pehme sitta päle saisma. Ent om ka säratsid hobbesid, fea jo habra kapjuga omma lodu, nink neide pärrast anna ma sedda nõuwo, ütte salwi tetta zearaswast nink kede, tuist nink zaggatuist sibbulist. Sest salwist wõtta egga hommungul nipaljo kui warrese, munna oša peo päle nink hõeru kabjapäältse nahha sisse nink tõmba sest labja päle ka. Seläbbi jäwa labja peh, membas nink kaswawa parrembide pärra. Siski peap ifs rawwutamise man tähhele pandma nink hoolt kandma. Ent kui hobben rawwutamata om, sis laske kabjaweert ümberjõri wiliga tõmmata

(abraspeln), et sinna lahkmid ei teggine, kelle läbbi kabja wereft tüfki mant ärrahabraftawa, kui hobben kalgi teed möda kõnnip.

Kes hobbese kapju ifs häste tähhele panney, se tunney peake ärra, et sedda ennamb hobben karu, ristikhaino ehk muud wäggewat toito sööp, sedda ennamb jääp kabja kaswamine taggasi. Ent kui hobben karjan käüp ehk ka koddun lahjambat toito saap, siis kaswawa kabja jõudsambaste nink sawa surembas. Sepärrast om arwalik, et lihham rammune hobben, sest et tal wähhemba nink nõrgemba kabja omma kellega ta kehha rässeust peap kandma, ennemba kabjawiggatses jääp, kui lahja hobben, kel sure tubli kabja omma. Kui teie nüüd lihham rammutse hobbeseiga pilla teed kääte nink rutto sõidate, ni et hobben hämmes lät, nink teie jättate hobbest kawwa aiga külma ehk tule kätte, seni kui teie essi kõrtsin wina wõttate nink juttu ajjate, siis wõip peake sündida, et kui teie tahhate eddest minna, hobben ennamb paigast ei lä. Teie sunnite tedda piitsaga nink hobben himmustap essike eddest minna, ent ei jõwwa nink waiway henda, et halle om nätta. Hobben tõstap kül eddejalgu üles, ent panney neid rutto jälle nink kawwedake henne ette mahha, nidade et nätta om, et ta jalgu warrip nink mitte täwwe kabja päle ei astu, enge kabja taggumetse polega maad puttup. Se man oigap hobben wallo pärrast, wärrisep eddejalgu pääl nink säep taggumetse jalgu ni kawwedake kõttu alla, kui olles ristlu ärranikatanu. Ent wigga ei olle muial kui kabjan. Se wigga kutsutas kabjapallandis, ent mõnne tähhendawa sedda ka tõise nimmega. Ennambeste wõttap se hädda eddejalgu finni, mõnnikõrd ka kiik nelli jalga, harwembaeste taggumetse jalgu ütsinda. Lihham nink rammutse hobbese nink säratse, kea kawwa aiga tallin saiswa ehk kel jo enne sedda kabja wiggatse nink nõrga

oliwa, ehk kea halwaste omma rawwutetu nink kawwa aiga neidsammu raudu omma piddanu, jäwa ennemba sesamma tõbbe kätte, kui mu hobbese, nink mõnnikõrd johhup se tõbbi päle, kui hobben ka rahhun tallin saisap. Saggede tulley se tõbbi ka sest, kui hobben holetumal wisil pallawalt külma wega jodetas nink saisma jättetas, ehk waljo sõido päle seddamaid tälle karu ehk, mes weel halwemb om, rükki ette puistetas.

Se tõbbi om üts neist figerängembist tõbbest, ei mitte sepärrast, et hobben temma kätte ärralõppes — se ei sünni mitte saggede nink ennege siis, kui mu wigga weel pälejohhus — enge sepärrast, et se tõbbi kapju ni ärrarikkup, et nemma lunnage ennamb täwweste ärra ei sütti nink hobben ello eas wiggatses jääp. Kui hobben rutto abbi saap nink eddimäst kõrda seddawisi põddep, siis om lota, et temmast weel asja saap.

Ent siis peate seddawisi teggema. Kui särane luggu käägi pääl johhup nink ei olle wõimalik hobbest saisma jätta, siis ärge laske hobbesel trahwi sõita, enge sammu minna. Te pääl reate pallawa haige kabja saggete külma wega jahhutama. Sate kodd, ehk jääp hobben koddun haiges, siis saatte seddamaid arsti pärra, ke omma ammetit täwweste mõistap, nink laske kumbastki jallast tobi ossa werd, ehk ka kalafonest kats topi werd. Kui kabja wallo ni ränk om, et haige hobben waiwalt ennege jalgu pääl püssip, siis järke rawwa alla. Kui wallo kergemb om, siis kiskuge tassatsel wisil rawwa alt ärra nink sidduge — kas olgo rawwa alla jättetu ehk alt ärrafistu — wärsket lehma sitta nartsuga ehk raggaskiga kabja ümber. Kui lehma sitta ei olle, siis wõip ka sawwist, mes ättifaga nink wega om seggatu, särast taignat tetta, mes kabja ümber sentas. Sis pandke hobben talli pehme põhhu päle saisma, hõderuge kiik kehha häste olletunstiga ärra

nink latte hobbesele tel päle. Jalgu peate põlwest fani egga tundi, ka õ ajjal, külma wega lastma. Kui haige hobben liig paks ning lihhaw om, sis jätke tedda kats päiwa nink kats ööd ilma sõmata nink ka päle to 5 ehk 6 päiwa andke tälle ennege poolt toito nink suuwitsel aol ennege wärsket haino, ent ei mitte wärsket ristikhaino. Urge peljake, et hobben nälja kätte lõppep. Nälg om se tõbbe man figeparremb arst. Ent puhhast, wärsket külma wet andke hobbesele juwja, ni paljo kui ta tahhap, sest se jahhutap nink selletap werd. Kui hobbese sit lõwja nink penikene om, sis heitke eddimätsel nink tõisel päiwal tõbbe algmisen hommungul nink öddangul peo täüs sola jogi sisse. Ka enne jootmist wõip tälle eggakõrd pool puddel seppa sisse anda. Ent se man om wajja tähhele panna, et middake hinge kurko ei lä, enge kink õkwa kõrrist allalät.

Kui hobben latte päiwa nink latte õ pärrast ei sa parrembide jalgu pääl faista, enge neid wahhel damise üllekõstap nink waiwaga jälle mahhapanne nink se man wallo pärrast soni kofkõmbap nink oigap, sis om wajja weel tõistkõrda üllewäl nimmitetul wisil toop werd laske, ehk ka kabjast eesi abert laske. Ent kabjast ei mõista eggamees werd laske. Kui sedda wajja om, sis peap hobben haigede jalguga pehme põhhu pääl faisma, sest et aadrilastmise läbbi kabja weel ennamb nakkawa hallutama. Hädda pärrast wõip sest nahhast, mes kabja liggi om, nink mes kägega tunnus pallaw nink paistetud olla, ümberjõri waiwa wäitsega päält alla pole kriipsu tõmmata, et werri wäljatullep. Reid kriipsu tetta poolt tolli piuta nink jättetas poolt tolli wahhet, ent nahka ei tohhi süggawaste läbbiseigata.

Wie ehk kuwwe päiwa pärrast laske raudseppal kabja weidisele wäljawärkida nink pärrakaia, kas kabja eddeotsan, talla al, mädäda tunnus olla.

Kui se nida om, sis peap raudsep wärgirawwaga kink wallalisi talla, tükke ärrakassima nink üts wildituf rawwaga allalõma.

Kui hobben nädal aigo om pöddenu nink ifs weel jalla ei olle terwes sanu, kui kabja ifs weel pallawa omma nink hobben julgeste ei wõi päle astu, sis peate weel 3 ehk 4 nädalat tedda kassinaaste söötma ning tedda ränga tö eest nink lia ajamise eest hoitma. Eggapäiw peate sis ka kabja liggi nahka katskõrd salwiga märäma, mes raswast nink terpentini, õlist, kummasiti pool ossa, kofkõsul latetas. Kabja peate ifs weel pehme nink hämme hoitma nink rinna nahhast nähris läbbitõmbama, mes 2 ehk 3 nädalat faisma jääp nink eggapäiw ligutetas.

Seddawisi wõip hobbest, mes kabja pallandiko pöddep, jälle terwuse mannu sata. Ent mitmil jääp ifs kabja man tõbbe märk pärra. Kabbi jääp korplikus, kaswatap rõngasi, mes eddepool ah-tamba, taggapool laiemba omma, nink sünnitap eddepole pääl üts tomp nink kabja pohhi warp nidade alla, et ei wõi ennamb wanna modo rawwutada, ilma et pitsitamise wigga sünnip. Säratsel hobbesel peap laiembid raudu, mes sisestpoolt osiko omma, kabja pärra zaggama, nink weel wisti lastma wahhele panna, et hobben ennege hädda pärrast wõip päletoetada. Särane hobben warrip ifs jalgu, eesiaralikulit käägi algusen, nink toetap jalgu ifs enne kabja taggumetse pole päle. Hobbest, kel säratse kabja omma, ehk sedda modo kääwa, ärge oske joht tõhobbese!

Selle hä nõrwoga lõppetame timmahawast jutto nink sõrwame figile tallomehpile hääd, õnneliko ajastaiga, rahho fige lähembidega, tulluliko ellaja kaswatamist nink rohket põllofaki.

Tartun, Septembri kuul 1854.

Jessen.

Ramato kulutaja.

123. Tarto, ma, sele Käsframmat. Se sissen omma: I. Ewangeliumi nink epistli nink 1) Meie Issanda Jesuse Kristuse ellokäüt, kannatamine, foolmine, ülestõõsemine nink taivaminemine. 2) Pühha Waimo tullemine apostlide päle. 3) Jerusalemi-lina ärrahäetamine. II. Paulo-ramat. III. Lühikene palwuse-ramat. IV. Kerriko-palwuse, Eitania, pattale-käämise, ristmise, laulatamise nink matmise luggu. V. Onsa Lutteruse wäikene Katekismus. Summala, meie Onnisteg-gija awwus nink Tarto, ma koggeduste tullus. 1853. 744 lehhel. 8. Tartun, Laakmanni kirjuga.

124. Geesti, ma, rahwa Kalender ehk Täht-ramat 1854 aasta peäle, pärrast meie Issanda Jesuse Kristuse sündimist. Sel aastal on 365 päwa. 80 lehhel. 16. Tallinnas trükkitud Lindworsi kirjadega.

125. Jürri Reimark ja temma wiol, ehk kes Summalal ni lasseb tehha, kui temma tunneb üllewelt. 1853. 122 lehhel. 8. Tartus, Laakmanni kirjadega.

126. Parrandage meelt ja pöörge ümber. Up. tegg. 3, 19. Onnis on se, kes loeb, ja need, kes kuulwad ja peawad, mis sessse on kirjutud. 32 lehhel. 8. Tallinnas, Lindworsi kirjadega.

127. Ma, rahwa käsuline Kalender ehk Täht-ramat 1854 aasta peäle pärrast meie Issanda Jesuse Kristuse sündimist. Sel aastal on 365 päwa. 72 lehhel. 16. Tartus, Laakmanni kirjadega.

128. Laulud nore rahwa käsuse ja rõemuks, ühhe ehk kahhe heälega laulda, mis kirja pannud Alef. E. Paulsen, 32 lehhel. 8. Saksamaal trükkitud.

129. Laupäwa õhtune küllaline, mis Joh. Jannsen wäljaannud. Esimene õhtu. 76 lehhel. 8. Pernus, Vormi kirjadega.

130. Onsa Lutteruse iggapäwane uus õppetud ja finnitus. Esimene jaggo. 418 lehhel. 8. Tartus, Laakmanni kirjadega.

131. Geesti, ma, rahwa Kalender ehk Tähtramat 1854 aasta peäle pärrast meie Issanda Jesuse Kristuse sündimist. Sel aastal on 365 päwa. 80 lehhel. 16. Tallinnas, Kresseli kirjadega.

132. Geesti, rahwa Kalender se 1854 aasta peäle pärrast Jesuse Kristuse sündimist. 45 lehhel. 8. Peterpuris, Wingebergi kirjadega.

133. Marahwa Kalender ehk Tähtramat 1854 ajastaja päle pärrast Issanda Jesuse Kristuse sündimist. 50 lehhel. 8. Tartun, Mattieseni kirjuga.

134. Piibli luggud. Esimene jaggo, kus on Wanna Seäduse sündinud asjad Piibli ramatust lühidelt wäljakirjutud. 128 lehhel. 8. Tartus, Laakmanni kirjadega.

135. Piibli luggud. Esimene jaggo, kus on Wanna Seäduse sündinud asjad Piibli ramatust lühidelt wäljakirjutud, mitme õppetuse sannadega ärraseltud ja kuhho weel on mõnda laulo, salmi jurepandud. 208 lehhel. 8. Tartus, Laakmanni kirjadega.

136. (Jutlus) Summala kümnest käsust ja meie Issanda Jesuse Kristuse kannatamisest ja surmast. Joann. 1, 17. 44 lehhel. 8. Tallinnas, Kresseli kirjadega.

137. Süddame pegel. Esimene jutlus. 14 lehhel. 8. Tartus, Laakmanni kirjadega.

138. Süddame pegel. Teine jutlus. 12 lehhel. 8. Tartus, Laakmanni kirjadega.

139. Lühikesed küsimised ja kostmised Lutteruse Katekismuse sannade mõistmisest. 60 lehhel. 8. Pernus, Vormi kirjadega.

140. Püüspappa esimesed küllajuttud külla rahwale, mis Joh. Jannsen wäljaannud. Esimene õhtu. 120 lehhel. 8. Tartus, Laakmanni kirjadega.

141. Uus Marahwa sõbber ehk lilekormikene. Saksakelest Ma, sele ümberkirjutatud A. Lokot. 105 lehhel. 8. Tartus, Laakmanni kirjadega.

142. Koliramat. Kolmas jaggo. Öppetud Jummalalomadeft, mis ma peäl on. 150 lehhel. 8. Tartus, Laakmanni kirjadega.

143. Üks laul, kui waenlane meie male tulli sõddima. 4 lehhel. 8. Tartus, Laakmanni kirjadega.

144. Prohweti Jona jutlus ja Ninewe rahwa pattust-pöörmine. Jon. 3. Sest nenda kui Jonas Ninewe rahwale on tähhelä sanud, nenda peab ka innimese poeg selle suggule ollema. 16 lehhel. 8. Tallinnas, Lindworsi kirjadega.

145. Jä, Jēsand Kristus, heldest? (kolm kirrikolaulo). 2 lehhel. 8. Tartus, Mattieseni kirjadega.

146. Piibli luggemise, Wastsest Testamentist kōkkošäetu nint Tartu, seie ülespantu norile nint wannule opmises nint ärratamises. Mannu om pantu: 1) lühhikene tedagandmine apostlide ellust ja surmast nint Jerusalemi lina ärrahäetamisest; 2) lühhikene selletus Jummalal sōnnast nint kristlikust kerrikust ehk pühhide osausest. 256 lehhel. 8. Tartun, Laakmanni kirjuga.

147. Kurwa innimese ohk ja kōstus. Joann. 5, 39. 50 lehhel. 32. Tartus, Mattieseni kirjadega.

148. Sōdta. Wirru wanna lauliku kennam kandleluggu Gesti sõbradele. 24 lehhel. 8. Tartus, Laakmanni kirjadega.

149. Ma, rahwa Kalender ehk Tähtramat 1855 aasta peäle pärrast Jēsusē Kristuse sündimist. Sel aastal on 365 päwa. 64 lehhel. 12. Pernus, Vormi kirjadega.

150. Tallorahwa kōddosōbber. Seisfeteistkümmend wäljawallisetud õppetlikud juttud. Wissaks on pantud: Paul ja Peter, kahhe Sawojardi poisikese ellokäügist. Kurradi ja ühe bulguse naese tō. Ülespānnud Eakfalest Mafkelde A. Umbliä. 64 lehhel. 8. Tartus, Laakmanni kirjadega.

151. Waenlane Tallinna al. Sōdlaul, Marahwale wäljaannud Heinrich Leopold Wilde. 4 lehhel. 8. Tartus, Laakmanni kirjadega.

152. Marahwa kassuline Kalender ehk Tähtramat 1854 aasta peäle pärrast meie Jēsanda Jēsusē Kristuse sündimist. Sel aastal on 365 päwa. 62 lehhel. 12. Tartus, Laakmanni kirjadega.